

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 14.

Lördagen den 6 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen rörande 1:sta och 2:dra punkterna i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, angående reglering af utgifterna under Riksstatens fjerde hufvudtitel.

Ang. lönerelgeringen för armén.

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till Herr Lundberg, som yttrade: Jag vill endast beröra det lägre befälets löneförmåner och de inkomster, som boställena i Norrland lemna. Då det är en känd sanning, att det lägre militärbefälet är lågt aflönadt, anser jag visserligen, att de böra få ett dyrtids-tillägg, men nu, då ett nytt härordningsförslag är framlagdt, tror jag, att en omreglering af officerarnes löner i sin helhet vore mindre välbetänkt, i synnerhet som många äldre militärer torde, efter den nya härordningens antagande, begära afsked med pension eller att sättas på indragningsstat. Detta skulle försörka staten förökade utgifter utan motsvarande nytta. Dessutom är, åtminstone inom våra orter, behovet i de flesta fall icke så stort, då en stor del officerare under sin långa frihet från mötesexercisen hafva goda inkomster genom landtmäterigöromål dels vid afvittnings- och dels vid skiftesverket äfvensom såsom gymnastiklärare i skolorna.

Hvad åter beträffar den inkomst, staten möjligen skulle få af boställena, så blir den åtminstone inom vår ort högst obetydlig. Så t. ex. finnes i min hemtrakt ett öfverstelöjtnants-, ett majors-, ett kaptens- och ett regementsskrifvareboställe, och dessa fyra boställen tillsammans hafva ännu aldrig gifvit mer än 4,000 kronor i årligt arrende. Jag vill visst icke påstå, att Kongl. Maj:ts proposition och ännu mindre Stats-Utskottets utlåtande bör af Kammaren afslås, men jag tycker, att vi böra betänka oss litet och hvar i sin ort taga kännedom om boställenas rätta värde. Vi böra väl icke så hejdlöst bevilja allt hvad regeringen begär. Här är fråga om en summa af icke mindre än 700,000 kronor, och jag tror att man bör betänka sig två gånger, innan man beviljar en sådan summa. För att framdraga vidare exempel på

Ang. löner-
gleringen för
armén.
(Forts.)

den afkastning boställena kunna lemna, vill jag nämna bostället Selslund i Bygdeå socken, hvilket nästan ingen vill hafva, emedan flere arrendatorer gått derifrån ruinerade. Vidare kaptenbostället Nyberg i Skellefteå socken, hvilket nyligen blifvit försejt med ett corps de logis för en kostnadssumma af 12,000 kronor, men hvilket för närvarande ej gifver mer än ungefär 250 kronor i årligt arrende. Såsom jag redan nämnt, anser jag således, att vi i denna fråga icke böra förhasta oss, och yrkar jag därför bifall till Herr Carl Anders Larssons reservation.

Herr Ola Andersson: Man har velat en återremiss af denna fråga, under erkännande af behofvet utaf en löneförbättring i vissa fall, såsom jag förmodar, företrädesvis för de värfvade regementena och måhända äfven för de sämst aflönade officerare vid de indelta regementena; men man vill låta de officerare vid sistnämnda regementena, hvilka hafva mycket stora löner, i många fall dubbelt så stora, som de af Kongl. Maj:t nu föreslagna, att jag så må säga, sitta i orubbadt bo. Står väl ett sådant förfarande i öfverensstämmelse med de grundsatser man, i synnerhet i denna Kammare, städs uttalar. Jag åtminstone tror det icke. Om man inom en klass af tjänstemän har dels sådana, som äro öfverflödigt, dels sådana som äro otillräckligt aflönade, bör man icke då företrädesvis söka tillgodogöra sig de öfverflödiga medel, som finnas att tillgå inom den förra klassen för förbättring af den senare klassens lönevilkor? Den åsigten har åtminstone inom denna Kammare många gånger uttalats.

En talare, Herr Jöns Rundbäck, har yrkat återremiss, i ändamål att, om möjligt, få aflöningen för de för högt aflönade militäre tjänstemännen i en eller annan del nedsatt. Jag, som gerna vill yrka på sparsamhet med statens medel, då sådant efter min åsigt är med rättvisa och billighet öfverensstämmande, skulle naturligtvis ej hafva något emot ett dylikt beslut, i den händelse de nyssnämnda tvänne vilkoren dermed kunna förenas. Men Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet har erinrat oss, att Kongl. Maj:t framlagt lönerogleringsförslaget under det vilkor, att de dervid fogade lönestaterna skulle oförändrade antagas.

Herr C. A. Larssons reservation, som går ut på att bestämma en lönestat för en arméorganisation, hvarom vi hvarken veta när eller på hvad sätt den kan komma till stånd, eller huru den skulle komma att se ut, anser jag för min del icke att vi kunna bifalla. Det förekommer mig dessutom, som skulle man genom bifall till ett dylikt yrkande gripa in på området af de ärenden, hvilka blifvit af Riksdagen till det Särskilda Utskottet hänvisade.

Jag har sökt att moget pröfva frågan och dervid kommit till det resultat, att jag vill bifalla Utskottets förslag i hufvudsak. För mig synes detsamma dock kunna blifva litet inveckladt, om icke ett tillägg göres till första punkten. Jag tänker mig nemligen den möjligheten, att nämnda punkt antages, men sjette punkten, som innehåller förslag om öfverlemnande af den indelta arméns

lönertillgångar till statsverket, deremot afslås. Det blir då svårt att afgöra, hvad man i sjelfva verket beslutat, om den första punkten skall anses hafva förfallit eller om beslutet är att generalstaben och de värfvade regementena eller de sämst aflönade officerarne vid de indelta regementena skola erhålla löneförbättring. Den saken skulle, vågar jag tro, blifva ganska svår att bestämma. Att den sjetta punkten kan komma att bifallas, om den första bifalles, är visserligen möjligt, ja till och med troligt, men icke säkert; i hvilket fall som helst bör ett beslut vara så affattadt, att det *blifver* ett verkligt beslut och så, att följderna af detsamma kunna beräknas. Jag skall derföre anhålla att till den första punkten få foga ett tillägg, hvarigenom punkten skulle erhålla följande lydelse: "att lönerogleringen för generalitetet, generalstaben, indelta och värfvade armén samt beväringstrupperna, hvilken finnes framställd i härhos fogade stater, må af Riksdagen gillas och antagas under förutsättning, att indelta arméns lönetillgångar komma att till statsverket öfverlemnas, på sätt i sjetta punkten är föreslaget."

Ang. lönerogleringen för armén.
(Forts.)

Jag anhåller vördsamt hos Herr Talmannen om proposition på detta förslag.

Häruti instämde Herr *Malmberg*.

Grefve Björnstjerna: Jag kan gerna börja med att tillkännagifva, att jag, för min del, icke har det allra ringaste att anmärka mot det tillägg till 1:a punkten, som den siste ärade tälaren föreslog, synnerligast som jag är fullt besluten att yrka bifall till 6:te punkten sådan den är för öfrigt; och då Första Kamraren redan bifallit sistnämnda punkt, torde intet tvifvel förefinnas, att densamma skall af Riksdagen godkännas.

Hvad nu sjelfva den föreliggande frågan beträffar, så och då, sedan jag på förmiddagen anmälde mig till ordet, diskussionen blifvit så uttömmande och enligt min uppfattning så väl förd af åtskilliga ledamöter i Stats-Utskottet, Herr Ordföranden i första rummet, har jag mycket litet att för min egen del tillägga, och detta egentligen blott såsom en ytterligare utveckling af ett och annat skäl, som af nämnde talare anfördes.

En temligen allvarsam anmärkning mot litt. n. i punkten 2:o gjordes visserligen på förmiddagen af Herr Hæggström. Han ansåg, att Riksdagen genom antagande af detta moment skulle begå en orättvisa mot de boställsinnehafvare, som fått sina boställen på grund af äldre fullmakter än år 1862. Jag vill först anmärka, att Kongl. Maj:t två gånger förut föreslagit alldeles detsamma, som här föreligger. Jag kan dessutom icke heller föreställa mig, att någon orättvisa derigenom skulle drabba dessa löntagare, då ju här uttryckligen bestämmes, att de skulle få ersättning, motsvarande medelbeloppet af de löneförmåner, som till dem under de senaste fem åren utgått. Jag begriper icke, för min del, huru saken på annat sätt kan ordnas, enär, då öfriga boställen till statsverket indragas, det blir mycket svårt, ja nära omöjligt att verk-

Ang. löner-
gleringen för
armén.
(Forts.)

ställa en uträkning af den procent, som i förhållande till de särskilda boställes olika värden och afkastning skulle såsom öfver-skottsmedel tillkomma ifrågavarande löntagare. Slutligen och då den ersättning, som här erbjudes, skall beräknas efter förhållan- dena under en tid, då markegångsprisen varit ovanligt höga, kan det lätteligen hända, att oftanämnde löntagare i stället att, såsom Herr Hæggström förmenat, göra en förlust, snarare göra en vinst.

Flere talare hafva redan förut påpekat den för Utskottet lyck- liga omständigheten, att de tvänne talare, Herrar Hæggström och Jöns Rundbäck, hvilka båda klandrat Utskottets åtgöranden, gjort detta på alldeles motsatta skäl. Den ene ansåg nemligen, att den indelte officern skulle få för stor, den andre, att han skulle er- hålla för liten aflöning. Möjligen ligger häri ett bevis att Ut- skottet träffat det rätta. Jag anhåller dock att få till besvarande upptaga Herr Rundbäcks anmärkning. Han sade, att, om man jemförde den lön, hvilken blifvit föreslagen åt den värfvade offi- ceren, och hvilken han ansåg icke vara för stor, med hvad Ut- skottet ansett den indelte officeren böra få, skulle man säkerligen finna den senares löneinkomster vara för högt tilltagna. Men, mine Herrar, är detta verkligen så? En kapten vid artilleriet skulle enligt förslaget bekomma 4,495 kronor, deri inberäknadt ett arvode af 600 kronor såsom batterichef. En indelt kapten deremot erhåller blott 3,380 kronor. Skilnaden emellan dessa be- lopp är ju mera än 1,000 kronor. En värfvad löjtnant föreslås till 1,930, en indelt till 1,440 kronors inkomst. Äfven här är så- ledes skilnaden betydlig. En värfvad underlöjtnant skulle upp- bära 1,330, en indelt endast 840 kronor. I hvarje grad visar sig således, att skilnaden mellan löneinkomsterna är väl afpassad efter den olika tjenstgöring, man fordrar.

Men, säger man, om en indelt officer blifver inkommanderad till garnisonstjenstgöring, får han större lön än den värfvade, enär han då jemte lönen åtföljande tjenstgöringspenningar dessutom uppbar dagaflöning. Det är emellertid redan upplyst, att så icke är förhållandet. Tjenstgöringspenningarne äro nemligen icke någon personlig löneförmån utan en ersättning för den tjenst, som för- rättas. Om, för att taga samma exempel, som förut blifvit använt, en indelt öfverste bortkommenderas från sitt regemente, skall öfverstelöjtnanten vid regementet komma att uppbara tjenstgö- ringspenningarne. Öfversten endast dagaflöningen. Mera än den värfvade kan den indelte officeren således aldrig få, och om han tjenstgör lika mycket som den värfvade, är det väl icke obilligt, att han får samma lön som denne. Jag åtminstone kan icke finna något oriktigt deruti.

Samme ärade talare ansåg, att staten borde särskildt gifva någon penningeuppmuntran för det vetande och den bildning, som tjenstemännen skaffade sig, och att följaktligen en officer vid ar- tilleriet, som hade större kunskaper, borde få af staten mera be- taladt än en annan officer, som icke besuttede samma insigter. Ja, mine Herrar, kunskaper äro en stor och vigtig sak, som ingen kan

skatta högre än jag; men jag tror ändock, att man kan betrakta saken på annat sätt, än Herr Rundbäck. Kunska-
 per äro alltid fördelaktiga för dem, som äro nog lyckliga att kunna förskaffa sig dem, och då förhållandet nu dessutom är sådant, att en officer får behålla hela sin lön, jemte dagaflöningen, under genomgåendet af kursen i den högrekrigsskolan vid Marieberg, och detta utan all tjenstgöringsskyldighet vid regementet, är ju klart, att staten icke allenast skaffar honom fri undervisning utan äfven gifver honom särskild betalning för att han skall inhemta dessa kunska-
 per. Vid sådant förhållande förefaller det mig icke vara alldeles nödvändigt, att staten derefter skall, i all framtid, betala honom mera, än hans öfriga kamrater.

Ang. löneregleringen för armén.
 (Forts.)

Det kan icke annat än glädja hvar och en, som önskar framgång åt det föreliggande förslaget, att se huru obetydliga de detaljanmärkningar äro, som framstälts deremot. Lika oberättigad tyckes den åsigt vara, som förordar, att hela löneregleringsfrågan måtte uppskjutas, därför att man icke har klart för sig, huru det nya härordningsförslaget är beskaffadt. Då man erfar de olika tankar, som inom representationen göra sig gällande i fråga om nämnda härordningsförslag, vill det förefalla mig, att den nya härordningen icke så snart torde komma till stånd; jag hemställer då, om det är lämpligt att låta det nuvarande oeffterrättlighets-tillståndet i afseende å löneförhållandena vid indelta armén fort-
 fara under möjligen många år, eller till dess man slutligen kommer öfverens om, huru man vill hafva härordningsförslaget. Mig åtminstone skulle ett sådant förfaringsätt synas besynnerligt. Härtill kommer hvad förut blifvit påpekadt, att Riksdagen mången gång uttalat sin önskan, att en lönereglering för armén måtte med det snaraste komma till stånd. Det är väl också obestriddigt, mine Herrar, att en så ojemn aflöning, som den, hvilken nu inom indelta armén eger rum, och hvars oegentligheter för hvarje dag blifva allt större, icke kan vara nyttig, utan måste mångestädes väcka dels afund dels missnöje.

Grefve Posse har framdragit flera märkvärdiga exempel på dessa oegentligheter, men visst icke de största. Det finnes t. ex. underofficerare vid ett rytteri-regemente, som hafva större lön än Öfverstelöjtnanten vid ett infanteri-regemente i samma provins. Jag skulle kunna omnämna många sådana exempel. Fortvaron af ett dylikt förhållande måste verka skadligt. Om möjligt ännu skadligare är att lönerna inom samma grad vid samma regemente äro så olika. Allmänt erkänt är nemligen att en kapten eller ryttmästare bör kvarstanna vid det kompani eller squadron, som han en gång fått sig tilldelad, på det att han må lära väl känna truppen och förvärfva sig öfver densamma det inflytande, hvaraf han måste vara i besittning om han rätt skall kunna sköta sin tjenst. Nu är emellertid förhållandet det, att, enär boställena inom samma grad äro af så olika godhet, en allmän omflyttning inom kaptensgraden eger rum, så snart ett bättre boställe blir ledigt. På detta sätt kan kompanichefen aldrig hinna att få fullständig kännedom om sin trupp, hvilket dock, som jag redan

Ang. löneregleringen för
armén.
(Forts.)

nämnt, är en af de viktigaste faktorer i en kraftig och verksam arméorganisation. Af dessa liksom af andra skäl är det nuvarande aflönings sättet fullkomligt utdömdt, icke blott af armén utan, jag vågar påstå det, afven af hela nationen. Mätte derfor ett nytt snart komma till stånd. Detta är min åsigt som officer, Jag är dessutom fullt förvissad att det icke dröjer länge innan statsverket skall finna, att det gjort en ganska god affär genom öfvertagandet af militieboställena. Det är nemligen klart att, till följd af de påpekade ständiga omflyttningarne af brukare, hvarken boställsinnehafvaren eller den möjlige arrendatorn nedlägger något större kapital på gårdens uppodlande. Haraf följer åter, att denna statens stora jordegendom, som nu är för indelta arméns räkning disponerad, i allmänhet blir vanskött, så att den icke på långt när gifver de inkomster den borde. Detta till förlust för löntagaren och, jag vågar påstå, ännu mer för hela landet. Helt annorlunda blefve förhållandet, om dessa boställen för längre tid utarrenderades. Sker detta, är jag fullt förvissad, att representanten från Dalarne, som uttalat så stora betänkligheter mot förslaget, snart, i likhet med mig, skall finna, att denna förändring till sina följder blir lika lycklig för armén som för statsverket. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Törnfeldt: Det gläder mig, att den dag äntligen är kommen, då det tyckes blifva fullt allvar med att borttaga den gamla och länge allmänt erkända orättvisa, som hvilar på en aktning svärd samhällsklass. Jag säger med flit aktning svärd, ty vi måste erkänna, att militärbefalet i våra dagar kanske mer än förut har bestigit den allmänna bildningens högsta trappsteg. Det är en orättvisa, att de så länge hafva tjänat för snart sagdt ingen lön. Här har blifvit yttradt att de skola tjena för äran och fosterlandskärleken. Ja, att tjena för äran är visserligen en stor lön, men för att kunna nöja sig med denna lön hafva de merändels måst utgå från de mer förmögna schakten af samhället. Nu har dock samhället under senare tider mer och mer börjat sammansmälta till ett riktigt enigt samhälle, och de fordom skarpa konturerna hafva blifvit afnötta och utjennade. Men afven från de mindre förmögna samhällslagren kunna ju komma ynglingar med håg och mod i hjertat att, om det galler, kläda blodig skjorta för fosterlandets försvar. Men de, som komma derifrån, kunna icke lefva af solsken och gröna enbär. Det är derfor hög tid att ordna saken så, att afven ynglingar från de lägre samhällsklasserna, hvilka hafva afgjord fallenhet och utmärkt håg för krigareyrket, måtte kunna egna sig deråt.

Man har sagt, att man med löneregleringens verkställande borde afvakta den tidpunkt då man kunde noga afväga lönen efter det arbete, som uträttas. Löneförslaget är verkligen uppstaldt efter det stora arbete arméns befäl och underbefäl, enligt den nya härordningen, skulle få. Men då man betraktar lönerna, finner man dem, vid jemförelse med andra embetsmäns löner, vara temligen moderat tilltagna; hvartill kommer, att de åtminstone

icke på mycket lång tid torde kunna ifrågakomma att tillökas, men väl att förminska, om innehafvarne nemligen framdeles skulle få mindre att göra. I det fallet ser jag således icke någon fara uti att antaga förslaget.

Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)

Med ett ord: jag yrkar bifall till Utskottets förslag i den första punkten, men jag har derjemte icke något emot att till densamma vidfogas den strof, som den förste talaren påyrkat.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Vid föregående riksdagar, då fråga varit om lönetillökning för arméns officerare, har jag alltid motsatt mig en sådan, men tillika uttalat den grund-sats, att, så snart Regeringen en gång ville framkomma med ett dylikt förslag, hvilket tillika åsyftade att öfverlemna alla, indelta armén nu anslagna, boställen till staten, skulle jag vara den förste att med min röst vilja bidra till en bättre aföning åt dess befäl. Nu hafva här uttalats så många betänkligheter mot de föreslagna lönerna i syfte att de skulle vara alltför höga. Ja, låt ock vara, att de vid första påseendet tyckas ganska rundligt till-skurna, så måste man väl ändock här liksom alltid taga i betrak-tande alla de förhållanden som dermed stå i samband, innan man med bestämdhet framställer ett sådant påstående. Erfarenheten visar ju nogsamt, att, om man vill hafva en person som är duglig att sköta en syssla, på kort tid, måste man alltid betala detta arbete mera än om man anställer honom för längre tid. Man kan taga ett exempel, som ligger nära till hands. Om jag leger en tjenare för år, så har jag honom mycket billigare än om jag måste lega en arbetare för några månader, synnerligast under den bråda tiden. Och detta är ju naturligt, emedan den som har lön för hela året, vet huru han skall ställa sig för att kunna lefva derpå, då deremot den som har arbete endast för några få månader icke har så lätt att under årets öfriga månader förskaffa sig en verk-samhet, hvarpå han kan göra sig nödig inkomst; detta kan visser-ligen en och annan gång inträffa, men i allmänhet är icke förhål-landet sådant.

Tager man då i betraktande, hvilka personer man vill hafva för dessa ifrågavarande platser och hvilka kostnader dessa måste underkasta sig för att förvärfva den bildning och duglighet, som äro af nöden, för att de skola der göra den nytta som åsyftas, är det ju klart, att man ej heller får draga i betänkande att gifva dem ordentlig lön. Jag vill således icke motsätta mig hvad Re-geringen i detta hänseende begärt.

Hvad fördelningen af lönerna beträffar, är det Regeringen som uppgjort denna efter vissa antagna hufvudgrunder och då jag icke vill göra någon ändring deri, så vill jag icke eller bära någon del af ansvaret för denna fördelning, utan blifva lönerna illa fördelade, så kommer alltid ansvaret derför att hvila på Regeringen. Tager man frågan i närmare skärskådande, så visar sig ju för öfrigt, att detta löneregligningsförslag fullkomligt öfverensstämmer med de åsikter, som i sådant hänseende mångfaldiga gånger blifvit i denna Kammare uttalade. Man har ju alltid sagt att lönerna för de lägre

Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)

officerarne varit för låga och för det högre befälet för höga. Nåväl, här måtte väl just denna grundsats vara beaktad; hvadan ock det nu framlagda förslaget i verkligheten är ett sådant sammanjemkningsförslag, att man dermed bör vara fullt belåten.

Här har uttalats motstånd mot detta förslag, emedan man vill uppskjuta med lönereregleringen tills den stora frågan kommer. Jag skulle dock tro, att det tvärtom är godt att dessförinnan hafva detta ärende undangjordt, på det att vi icke då må få för mycket sammanblandadt, utan gå det ena steget efter det andra för att komma till ett på en riktig uppfattning grundadt slutresultat. Och när man nu ser, att förslaget går i sådan riktning, att det närmar sig det åsyftade målet, kan jag icke heller finna annat än, att det är den enskilde representantens skyldighet att understödja detsamma. Hade det gått i motsatt riktning mot det förslag, som vi en gång vänta angående ett bättre försvar, skulle jag vara den första att motsätta mig dess antagande. Då nu detta icke är förhållandet och då ett uppskof med tillämpning af det nya lönesättet i stället för det nuvarande otillräckliga och föråldrade blir en orättvisa mot det svagt aflönade befälet, böra vi derför ju förr desto hellre godkänna detsamma och icke uppskjuta dermed till en obestämd framtid. De betänkligheter, som deremot uttalats, hafva dessutom varit ganska klena och man skulle med hänsyn till deras beskaffenhet nästan vara frestad att tänka på en viss talares yttrande här i Kammaren för någon tid sedan, då fråga var om delning af en domsaga i Dalarne. Här voro då några ledamöter af Stats-Utskottet, som yrkade, att frågan skulle uppskjutas, men den af mig åsyftade talaren trädde då kraftfullt fram och yttrade, bland annat, ungefärligen följande ord: "jag vet icke något annat skäl att afslå detta förslag, utom nöjet att få slå ihjäl en Kongl. proposition". Jag säger, att man här nästan kunde vara frestad att tro att detta är *egentliga* skälet och kärnpunkten för yrkandet om afslag.

Jag yrkar emellertid bifall till Stats-Utskottets förslag i första punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har förut yttrat, att det är fåfång möda att gå emot strömmen och jag skulle sannolikt icke heller vidare gjort försök dermed, om icke en talare här i min närhet framställt sådana satser, att jag icke kan underlåta att söka vederlägga dem. Jag menar Herr Key.

Vill man göra sig besvär att genomläsa hans yttrande, då vid förra riksdagen fråga var om dyrtidstillägg för indelta arméns officerare, så skall man lätt se, att hans påståenden då voro diametralt motsatta dem han nu uttalat. Jag vill icke besvara med att uppläsa detta yttrande, utan skall endast citera några få strofer derur.

Han säger, bland annat: "jag erkänner, äfven jag, att arméns befäl icke är väl aflönadt, men för det arbete de hittills verkställt hafva de någorlunda försvarlig aflöning". Detta var hans yttrande förliden riksdag. Vidare säger han då, att man icke skall ändra

denna lönestat, förr än i sammanhang med en allmän arméorganisation.

*Ang. lönerelationerna för armén.
(Forts.)*

Det må nu vara, att han blifvit med hvar dag klokare — jag skulle önska att äfven jag blefve det — men för det sunda förståndet förefaller en sådan omstämning i åsigt märkvärdig.

Han har nu anställt jemförelse med en del andra lönestater och nämnde särskildt staten för Tullverket samt de dervid anställda vaktmästare. Ja, de *heta* visserligen vaktmästare, men de ha tjenstgöring hela dagen i ända, när icke en hård vinter bereder dem permission. Äfven nämnde han jernvägstjenstemännen. Det är väl sant, att äfven der finnas tjänster, som icke äro mycket ansträngande, men der finnas äfven många, som ha 12 à 15, ja ända till 17 timmars tjenstgöring om dagen, och en sådan tjenstgöring hafva vi väl icke påräknat för arméns officerare. Det var detta, hvarpå jag egentligen ville fästa uppmärksamhet, men det är äfven ett annat förhållande, som jag önskade framhålla.

Man säger, att föreslagna lönerna icke äro för stora. Jag kan medgifva, att de icke äro för stora för de lägre lönegraderna, men då jag kommer till de högre, blir förhållandet ett annat.

Till sist vill jag endast bemöta Herr Ola Anderssons påstående, då han säger det vara omöjligt att antaga C. A. Larssons reservation, emedan man då skulle gå Försvars-Utskottet i förväg. För min del tror jag icke, att denna omständighet bör utgöra hinder för reservationens antagande, och yrkar bifall till densamma.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag har begärt ordet endast för att föra Kammaren i minnet, att Riksdagen redan år 1867 beslöt och hos Kongl. Maj:t anhöll om en sådan förändring, som nu är i fråga, eller bostälernas indragning till statsverket och befälets förseende med kontant aflöning. Under den tid, som sedan dess förflutit, hafva många röster höjt sig för en dylik förändring af lönesättet och, hvarje gång anslag begärts till förbättring af den nuvarande otillräckliga aflöningen, har man städse hänvisat till de stora boställena. För lidne riksdag anslogos medel till inlösen af fardagsåren, och nu framlägger Kongl. Maj:t i full konsekvens dermed ett förslag till lönereglering och bostälernas indragning till statsverket. Jag vill hemställa till hvem som helst, om två enskilda personer stå mot hvarandra, såsom Kongl. Maj:t och Riksdagen nu, och dessa personer öfverenskommit om en affär, samt den ene kontrahenten såsom vilkor för affärens bringande till stånd uppställer vissa förbehåll och den andre kontrahenten svarar: "jag vill derutinnan gå dig till mötes", men vid affärens slutliga uppgörande han säger: "nu vill jag det icke längre", huru skulle man väl betrakta en enskild person, som icke hade större konsekvens i sina yttranden? Jag föreställer mig, att man skulle få en bra besynnerlig föreställning om honom, och jag tror därför icke heller att Riksdagen nu kan afslå detta förslag, oaktadt många röster höjt sig härför. Till följd af denna min uppfattning, är det naturligt, att jag vill bifalla förslaget i det skick det befinner sig, och detta så mycket hellre,

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

som, äfven om jag skulle önska att det i en eller annan del vore annorlunda, jag i anseende till den stora vigt frågan har icke vill plocka på detsamma. Jag inskränker mig alltså att yrka, det Kammaren må godkänna Utskottets förslag.

Herr Key: Herr Talman! Mine Herrar! Jag yttrade mig på förmiddagen i sjelfva saken; nu har jag begärt ordet blott för att besvara de anmärkningar Herr Jöns Pehrsson gjort emot mig. Jag kan icke begära, att han skall förstå mig och min mening eller tänka sig den himmelsvida skilnad, som ligger deruti, att, då i fjor äskades dyrtidstillägg för arméns officerare, utan något erbjudande att öfverlemna boställena till statsverket, så framlägger man i år förslag till så väl en fullständig lönereglering för hela armén, *mot vilkor* att till statsverket afstå boställena, som äfven till en ny härordning. Den skilnaden gör emellertid, att den, som röstade *nej* till dyrtidstilläggen i fjor, kan med fullt skäl rösta *ja* till löneregleringen i år. Jag säger, att jag icke vill begära att den ärade talaren skall förstå detta, ehuru icke så få i denna Kammare torde medgifva, att häruti ej ligger någon inkonsequens. Men hvad jag kan begära det är, att den ärade talaren skall förstå sig sjelf. Han har nemligen till Kammarens protokoll vid 1870 års riksdag, i fråga om ett anslag af 100,000 Rdr till förhöjning i indelta arméns löner, yttrat följande, som återfinnes i 2:dra delen, sid. 128:

“Vid de riksdagar jag tillförene bevistat, har man alltid lofvat, att detta anslag icke skulle vidare påfordras, men detta löfte har icke hållits, utan samma begäran regelbundet återkommit. Jag skulle för min del hålla Herr Krigsministern räkning för, om han så snart som möjligt ville framlägga ett förslag till lönereglering för arméns befäl, så att detta anslag icke vidare blefve behöfligt. Det har nu utgått i 13 å 14 år, men jag tror att, då det först beviljades, det icke var Rikets Ständers mening, att det skulle blifva permanent. Man säger visserligen, att det vore hårdt och orättvist emot det svagt aflönade underbefälet, att nu icke vidare bevilja denna tillökning, men jag tror, att något förslag om *lönereglering* icke blir upprättadt, förr än man vägrat detta anslag, och det är för att *påskynda* ett sådant förslag som jag nu yrkar afslag å denna punkt i betänkandet samt bifall till min motion.“

Hvad innehöll då denna hans motion, som hade N:o 64 bland de vid samma riksdag här afgifna motionerna? Jo den innehåller, då han talar om lotsverkets lönestat, bland annat, följande:

“1863 den 16 Oktober förhöjdes lönestaterna från 146,530 Rdr till 209,900 R:dr och de, som fingo största anparten voro de högre gubbarne; denna inrättning (männe motionären med inrättningarne menade “de högre gubbarne“?) fordrade och fordrar sin egen motion, som en annan gång får komma, om ej hushållning och rättelse inträffa.“

Vidare yttrar motionären i det nu ifrågavarande ämnet:

“Man kan verkligen blifva ansedd som en barbar, en känslolös individ, när man nödgas påstå, att det anslag årligen af

100,000 R:dr till löneförbättringar åt arméns underbefäl nu ej vidare bör beviljas; det har uti 13 å 14 års tid utgått. Staten har bortkastat 13 å 14 hundratusen riksdaler onödigt; det kan nu antagas för afgjort, att någon löneroglering för arméns befäl ej på allvar förekommer, så länge detta anslag qvarstår.

Ang. lönerogleringen för armén.
(Forts.)

Hvad är smärtsammare än veta att en underofficer ofta ej har det nödvändigaste, då en högre, som litet uträttar, t. ex. uti arméförvaltningen med flera stater hafva mera än 10 å 15 underofficerare; är det ej klandervärdt, att äflas med arméns förökande, vare sig befäl eller manskap, så länge man ej först utjemnar de rådande missförhållandena och ser till hvad som tilläfsventyrs kan å ena sidan *vinnas* på regleringen eller å *andra sidan behöfas*.“ (Kursiveringen är gjord af mig.)

Hvad Kongl. Maj:t begärt vid denna riksdag och hvad Stats-Utskottet nu tillstyrkt, det är just hvad Herr Jöns Pehrsson då yrkat.

Herr Dickson: Då jag vid detta föreliggande betänkande har några ganska allvarsamma skrupler, önskar jag att få dem i Kammarens protokoll inregistrerade, ehuru jag icke tror, att de numera kunna föranleda till något beslut. De gälla icke förslaget om regleringen af lönerna för arméns befäl, utan hänföra sig endast till det i 6:te punkten föreslagna sättet för bostälernas öfverlemnande till statsverket. Jag anser mig böra vid detta tillfälle alludera härpå, synnerligast som Herr Ola Andersson i sitt yttrande uppställt såsom vilkor för första punktens antagande, att nämnda 6:te punkt skulle godkännas. I den samma föreslår Utskottet, att de till arméns befäl på lön anslagna boställen skola öfverlemnas till statsverket. Nu utgöra enligt min tanke dessa boställen en integrerande del af vårt indelningsverk. De stå således under samma skydd och helgd som grundlagen gifver detsamma, och detta skydd skulle försvinna i samma mån som de öfverlemnas till statsverket. Det är just af detta skäl jag, såsom jag nyss nämnt, hyser stora dubier om förslaget lämplighet i afseende å boställena. Då jag likväl är öfvertygad, att genom deras öfverlemnande till statsverket och utarrenderande på längre tid afkastningen årligen skulle ökas och inom kort tid vara tillräcklig för den indelta arméns aflöning, så tror jag, att ett lämpligt sätt att vinna detta mål, utan att borttaga det skydd de genom sitt sammanhang med indelningsverket ega, vore att, oberoende af statsverkets inkomster, deras afkastning bokfördes särskildt under benämningen af: “indelta arméns befäls lönefond“, äfvensom att statsverket skulle utarrendera dem för denna fonds räkning och aflöningarne derifrån sedermera utgå. Då jag likväl vet och kan inse, att det komme att dröja någon tid, innan ett sådant resultat skulle vinnas, är helt naturligt, att till dess ett förslagsanslag, som här är upptaget till 700,000 kronor, skulle för detta ändamål af Riksdagen ställas till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag förutser, att 1:sta punkten kommer att antagas af Första Kammaren efter den utgång som 6:te punkten, hvilken

Ang. Löner-
gleringen för
armén.
(Forts.)

först föredrogs, der erhållit, och jag antager att äfven Andra Kammaren, då föredragningen hunnit till nämnda punkt, skall göra detsamma, men då jag anser det vara svårt att rubba något af de fogningar, hvarigenom vårt statskiek sammanhålles, kan jag icke skänka min röst till det förslag Herr Ola Andersson framställt. Jag tror, att målet skulle vinnas genom återremiss af denna punkt till Stats-Utskottet, och då skulle mitt yrkande blifva, att första punkten återremitteras för att tagas i betraktande i sammanhang med granskningen af den sjette. Det är dessa mina betänkligheter jag nu velat i Kammaren framställa och slutar således med att begära återremiss af första punkten.

Herr August Pettersson i Hasselstad: Då jag, såsom ny representant, icke hunnit sätta mig in i denna viktiga och omfattande fråga, så mycket som jag önskat, torde det ursäktas mig, om jag yttrar den åsigt, att jag tycker det vara bra onödigt, att så många millioner anslås till en sak, hvarmed icke är stor brådska. För min del vill jag ej bevilja annat än dyrtidstillägg till de svagast aflönade underofficerarne. På grund häraf och af de i reservationen framställda samt i det anförande, Herr Häggström haft i Kammaren anförda skäl, får jag yrka bifall till Herr Carl Anders Larssons reservation.

Herr Biesert: Jag vill till en början tillkännagifva att jag ämnar yrka bifall till Stats-Utskottets förslag. Och enär jag saknar nödiga insigter att ingå i frågans detaljer, ber jag att få yttra mig derom mera i allmänhet. Af flere talare har blifvit tydligen ådagalagdt, att det föreliggande förslaget till omreglering af lönerna för indelta arméns officerare och underofficerare icke lägger minsta hinder i vägen, utan snarare befordrar införandet och antagandet af en ny härordning, äfvensom dermed sammanhängande afskrifning af grundskatterna och indelningsverket. Då härtill kommer, att de löner officerarne nu hafva, enligt hvad jemväl bevisats, äro otillräckliga och ojemnt fördelade, synes det mig vara både rättvist och billigt, att man ej uppskjuter att rätta dessa missförhållanden, därför att Riksdagen icke så snart torde vara i tillfälle att fatta beslut om en ny härordning. De nuvarande lönerna kunna enligt mitt förmenande icke utgöra tillräcklig ersättning för det arbete och de kostnader som tjensten kräfver. En förhöjning häri är därför nödig, ty vill man hafva en god tjenare så måste man aflöna honom väl.

Då nu Regeringen gått Riksdagen så mycket till mötes, att den velat öfverlemna i Riksdagens hand dispositionsrätten öfver arméns boställen, så är det, enligt min åsigt, lika riktigt som klokt, att Kammaren i sin ordning går Kongl. Maj:t till mötes i denna fråga, och får jag därför instämma i Herr Friherre Ericsons sakrika yttranden samt yrka bifall till Stats-Utskottets utlåtande i nu föredragna 1:sta och 2:dra punkterna.

Herr Anders Johansson: Ehuru jag i likhet med Utskottet anser behofvet af en fullständig lönereglering för arméns befäl redan länge hafva varit erkänt såsom oafvisligt, så kan jag för min del icke i allo gilla det nu framlagda löneregleringsförslaget. Orsaken dertill är, att jag anser de föreslagna lönebeloppen, synnerligast för de högre klasserna vid indelta armén, vara något för högt tilltagna, enär det skulle erfordras icke mindre än omkring 700,000 kronor, utöfver indelta arméns nuvarande lönetillgångar, för den föreslagna regleringens genomförande.

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

Då, såsom vi något hvar känna, arméns lönetillgångar till största delen bestå af boställen och räntor, hvilka under tidernas lopp stigit i värde ungefär i samma mån som tjenstemännens lefnadskostnader ökats, så anser jag dessa lönetillgångar, om de mera jemnt och rättvist fördelades, böra vara om icke fullt tillräckliga, så åtminstone, med vida mindre tillskott än det nu ifrågasatta, motsvarande behofven för en ny lönereglerings genomförande.

Såsom icke varande fackman, hvarken vill eller kan jag ingå i pröfning af förslagets specialiteter; men då jag tror att, om frågan blir återremmitterad uti det syfte jag nu påpekat och hvilket af Herr Jöns Rundbäck på förmiddagen närmare utvecklats, Utskottet då skall kunna framlägga ett mera tillfredsställande löneregleringsförslag, så vill jag förena mig uti Herr Rundbäcks yrkande af återremiss.

Herr C. A. Larsson: Då jag i början af denna diskussion stälde mig i oppositionens leder och på sätt och vis framkallade det vidlyftiga resonnement, som sedermera egt rum, så torde Herrarne ursäktas mig, om jag, fastän timmen är sen, åter upptager ett par af de anmärkningar, som blifvit gjorda emot min åsigt beträffande denna viktiga sak, och söker besvara dem så godt jag kan. Jag vill först hålla mig till de talare, hvilka haft ordet på eftermiddagen. Dervid företer sig den omständigheten, att den ene af Andre Kammarens generaler förklarar, att missförhållandet inom militärcorpset vore så i ögonen fallande och blefve med hvarje år värre och värre, så att han ansåg, att man icke längre kunde uppskjuta en reglering sådan som den föreliggande.

En annan föregående talare har erinrat derom, att hvad som nu föreslagits begärdes redan år 1867; men härvid vill jag fästa uppmärksamheten på, att denna begäran då skedde i sammanhang med frågan om indelta arméns upphäfvande, och det var således icke en enkel begäran om lönereglering till officerscorpsets förmån, utan en åtgärd som skulle lända hela landets jordbrukande klass till gagn. Således kan man icke nu framställa denna sak såsom ett politiskt skäl för att gå in på det föreliggande förslaget.

För öfrigt har Herr Krigsministern här talat så innerligen väl, att det är ganska svårt att söka sätta sig i opposition emot honom. Han har i allmänhet gifvit särdeles goda skäl, men ett par punkter finnas likväl, deri man ännu ej har rätt klart för sig

Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)

hvad förslaget innebär. Om vi t. ex. erinra oss Kongl. Maj:ts båda förslag till ny härordning och till härens aflöning m. m., så lär väl ingen gerna tro, att de blifva antagna vid denna riksdag; och huru skulle då detta förslag tillämpas? Detta är något, som förefaller mig ganska besynnerligt. Det måste ligga någon fördold mening under dessa tvänne propositioner, hvilka gå ut på ett och detsamma. Ty kunde man tänka sig, att härordningsförslaget ginge igenom, så är det ju alldeles uppenbart, att den nya lönereregleringen vore öfverflödig. Ty om jag icke misstager mig, så finnas ju särskilda lagar angående härens beklädnad och aflöning, hvilka höra till arméorganisations-förslaget

Herr Krigsministern har sagt, att det icke vore skäl uppskjuta saken; men den omständigheten, att det nu finnes två olika löneförslag synes mig likväl utgöra skäl nog, att man först ser till, hvad öde det ena kan komma att röna, innan man fastställer det förvarande lönereregleringsförslaget.

Jag har för öfrigt i min reservation aldrig satt mig emot hvad den Kongl. propositionen innehåller, utan vill att detta tillämpas, så snart den nya arméorganisationen blifvit antagen. Och är det nu så, som Grefve Björnstjerna yttrade, att de nu existerande förhållandena stämma hela officerscorpsen emot indelningsverket, så tycker jag, att man der har en ganska god bundsförvandt för detta indelningsverks upphäfvande, hvilken det ej är klokt att skjuta ifrån sig genom att gifva dem högre löner i förtid.

En talare yttrade här på förmiddagen, att jag jemfört förslaget med andra "länder". Detta är likväl ett misstag, ty jag jemförde det med andra *stater* och åsyftade dermed naturligtvis aflöningsstater för embetsverk och dylikt. Men att jemföra förslaget med likartade i andra länder har ej kunnat falla mig in, ty dem känner jag ej till.

Då jag emellertid icke gerna kan tro, att jag vinner något mål med min reservation, så ber jag Herrarne åtminstone hafva det öfverseeende med mig, att Herrarne icke anse reservationen hafva tillkommit å kitslighet å min sida eller af motvilja mot Krigsministerns förslag; ty om det af honom varit allvarligt menadt att genomdrifva förslaget, så har jag ju haft full befogenhet för min reservation. Ty jag kan väl aldrig tro, att den lönestat för armén, om hvars godkännande nu är fråga, skulle komma att genast tillämpas. Jag föreställer mig nemligen att, om en nationalbeväpning blefve införd, så torde väl de nye värnpligtige i dess leder endast *successivt* komma att instickas i mån af gamla granadörernas afgang och icke alla på en gång, enär desse granadörer hafva laglig rättighet att åtnjuta tjänste- och fardagsår på sina torp, och det vore illa att frántaga dem deras knappa brödbit.

Herr Jöns Pehrsson: Det kan sannerligen icke vara något särdeles uppbyggligt, att den ene ledamoten står och talar om hvad den andre yttrat vid det ena eller andra årets riksdag, men jag må bekänna — förutsatt att herr Keys uppgifter varit riktiga — att det synes mig ganska väl gjordt af mig, att jag redan är

1870 kunde säga så pass mycket sanning om framtiden i så korta rader, som dem han nyss läst upp för oss. Man må emellertid komma ihåg, att i mitt anförande står, att jag önskade en löne-reglering genomförd på sådant sätt, att de 100,000 riksdaler, som då under flera år utgått till löneförbättringar åt armén, icke vidare blefve behöfliga; och detta påstående gjordes på en tid, då, enligt hvad jag hörde, indelta arméns lönetillgångar voro mer än tillräckliga för arméns officerares anständiga aflöning, om tillgångarne rätt fördelades. Och jag vill tillägga, att jag under hela den derefter förflutna tiden varit konsekvent i denna min uppfattning af saken, så att hvad jag år 1870 dels i min motion och dels i mitt anförande förmälde väl icke kan tydas såsom gående ut derpå, att ett löne-regleringsförslag skulle framkomma, der vi på ett bräde behöfde 1.200,000 kronor högre anslag till lönen åt samma befälspersonal för samma arbete. För så vidt jag hittills sett af alla aflöningsstater som framlagts, har ständigt en eller annan förökad utgift tillkommit. Skall det så fortgå efter armé-organisationens genomförande, då må man med skäl säga: bevara oss milde Herre Gud från sådana omregleringar. Ty skola statsutgifterna alltjemt stiga i denna proportion, är det icke särdeles bevändt med att yrka reformer.

Ang. löne-
gleringen för
armén.
(Forts.)

Sedan jag nu ytterligare besvärat Herrarne, ber jag så mycket, mycket om ursäkt därför och tackar Herrarne för det tålmod, som visats mig. Men jag kan ej undgå att fästa uppmärkheten på ett yttrande af Herr Krigsministern, nemligen att det vore nödvändigt att bifalla det nu föreliggande förslaget, ty eljest kunde icke den nya härordningen sättas i verket. Jag vill härvidlag erinra, att till följd af en föregående Riksdags beslut skola alla boställen utarrenderas, så snart de blifvit lediga och sålunda officerarne i stället erhålla kontant aflöning från tillgångarne inom hvarje regemente.

Jag vill derjemte ytterligare fästa uppmärksamheten derpå, att jag ingalunda motsätter mig en löne-reglering för armén, ehuru jag hyser den åsigt, att den nu föreslagna är obillig och orättvis, såsom upptagande lönerna till allt för höga belopp för de högre graderna — det är dock ej lätt att alltid träffa det som är rättvisast.

Emellertid är det en annan omständighet, som jag fäst mig vid, och jag ber att få uppläsa en strof ur ett yttrande vid sista riksdagen af min mäktige vän, Herr Key. Uti ett af sina yttranden — han hade nemligen många sådana under förra riksdagen — säger han, bland annat: "Ehuru jag således erkänner att en reglering af lönerna till armébefälet är behöflig, emedan stora ojemnheter i aflöningsväsendet förefinnas, så och då jag tror att möjligtvis en partiel förhöjning skall ytterligare bidra att fastläsa den gamla, vill jag för min del icke medgifva löneförhöjning för närvarande. Den enskilda rättvisan måste i yiss mån stå tillbaka för och underordnas det allmänna bästa. Jag vill således låta detta anslag förblifva som det förut varit, till dess en definitiv omorganisation bringas till verkställighet, i sammanhang

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

hvarmed en allmän lönereglering bör ske.“ Han sade således, att han för sin del icke kunde biträda någon lönereglering för armébefälet, utan att i sammanhang dermed en definitiv omorganisation af försvarsverket komme till stånd. Ja, jag vill heller icke något annat, och Herr C. A. Larssons uppskofsbegäran kan ej heller tydas annorlunda, än såsom öfverensstämmande med denna Herr Keys uttalade åsigt. För öfrigt tror jag ej, att han förmått så tillintetgöra mig, som han själf tyckes förmena. Om han ej förstår mig, så uppfattar jag dock honom rätt. Jag är alltid konsekvent och förstår nog, att han, hvad militärboställena angår, tror sig hafva funnit ett guldäpple, som han ej nog högt kan betala.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: En talare å göteborgsbanken har yttrat, att han ej vore hägad bifalla föreliggande förslag af det skäl, att förslaget antagande skulle medföra rubbning i indelningsverket och föranleda vådliga skakningar i statskeppets fogningar. Han ansåg nemligen, att militieboställena vore med indelningsverket sammanbundna genom 80 § Regeringsformen. Jag anhåller emellertid att få ordagrant uppläsa nämnda paragraf, hvilken lyder sålunda: “Krigsmakten till häst och fot så väl som båtsmanshållet af rotering och indelning förblifver vid de med landet och städerna upprättade kontrakter och indelningsverk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbade vara, intill dess Konungen och Riksdagen finna nödigt någon ändring deruti samfaldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad rotering, utan genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut tillkomma“. Denna § innehåller intet ord om militieboställena och afhandlar ingen annan del af indelningsverket, än den, som härleder sig från de med städerna och landet upprättade kontrakt. Boställena äro således ej och hafva aldrig varit föremål för knektekontrakten, utan äro af Kongl. Maj:t indelade på grund af hans makt att indela statens egendom för statens ändamål. Denne talare begick således ett misstag, då han påstod att antagandet af ifrågakvarande förslag skulle förutsätta ändring af nyss upplästa paragraf i Regeringsformen, och för min del tror jag ej, att statskeppet skall lida någon skada genom förslaget bifallande.

En talare från östgötabanken har derjemte anført, att, då 1867 års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät skrifvelse med begäran, att militieboställena skulle indragas och för statsverkets räkning utarrenderas, detta skedde under förutsättning, att i sammanhang dermed äfven indelningsverket skulle upphävas. Äfven detta påstående är beroende på ett misstag. Jag ihågkommer visserligen ej nu med bestämdhet de ordalag, i hvilka berörda skrifvelse var affattad, men då jag var ledamot i det Utskott, som då behandlade denna fråga, minnes jag ganska väl att med skrifvelsen endast afsågs en sådan ombildning af armén, att densamma skulle utgöras af stam och beväring, samt att stammen borde bestå af dels värfvade, dels indelta trupper. Häri ligger således ej någon förutsättning om indelningsverkets afskaffande. Deremot anhöll

anhöll Riksdagen i en särskild punkt i samma skrifvelse att Kongl. Maj:t ville *taga i öfvervägande*, om ej indelningsverket framdeles kunde upphävas och dess bördor på alla samhällsklasser lika fördelas. Att indelningsverket bestämdt skulle upphävas, har Riksdagen således icke för sin del beslutat.

*Ang. lönerel-
gleringen för
armén.
(Forts.)*

Jag har ej några vidare tillägg att göra till hvad jag förut i frågan andragit, men har ansett mig böra rätta dessa båda misstag. Jag fortsätter för öfrigt mitt förra yrkande.

Herr Carl Ifvarsson: Det förvånar mig ingalunda, att denna fråga gifvit anledning till en så långvarig överläggning, hvilken enligt min tanke ock skall medföra sin stora nytta vid frågans slutliga lösning. Diskussionen har ock förts med sådan moderation, att man å ömse sidor bör känna sig belåten. Visserligen har Stats-Utskottet fått en och annan släng, för det Utskottet ej förmått lösa frågan på ändamålsenligare sätt, än som skett, men, efter hvad jag kunnat finna, hafva dessa anmärkningar icke varit af synnerligen graverande beskaffenhet, och jag tror ej, att de skola föranleda någon ändring uti Utskottets föreliggande förslag.

Det förvånar mig icke, att de, som uteslutande fästa sig vid de höga lönerna, som blifvit föreslagna, nedlägga sin protest mot förslaget antagande, ty dessa löner kunna verkligen förefalla för höga, om man ensidigt betraktar frågan. Men tager man jemväl hänsyn till nuvarande lönestater för det lägre befälet, af hvilket en stor del har, jemförelsevis med andra, orimligt låg aflöning, så torde frågan få ett helt annat utseende. Man kan väl ej tänka sig, att, om en allmän lönerelgering nu ej kommer till stånd, det lägre befälet med de minsta lönerna skulle kunna lemnas utan en behöflig löneförhöjning, och detta skulle visserligen icke kunna ske utan stora uppoffringar från statens sida, helst det högre aflönade befälet fortfarande skulle bibehålla sina löneförmåner äfven der dessa, i följd af en hög, men lågt beräknad, boställsafkastning äro orimligt höga. Tager man detta i betraktande och derjemte icke glömmet att, om ifrågavarande förslag vinner bifall, samtliga militieboställena skulle till staten indragas, som genom desamma utarrenderande på längre tid, försäljning eller brukning på ändamålsenligare sätt, än nu är fallet, skulle förskaffa sig en icke obetydlig ekonomisk vinst, tror jag att, om alla dessa förhållanden medtagas i beräkningen, man skall komma till det resultat, att förslaget antagande måste anses såsom en fördel för samhället i sin helhet. Dessutom förmenar jag andra viktiga omständigheter vara förknippade med ett sådant antagande, ty derigenom skulle vårt försvar alltmera närma sig det rätta målet, en större reda och ordning i förvaltningen af statens egendom uppstå, och hela armébefälets aflöning bestämmas rättvisare än nu samt i vissa kontanta belopp, allt omständigheter, hvilka jag anser så beaktansvärda, att man bör göra allt för dessa fördelars ernående, och hvilka väl böra fullt uppväga de skäl, som anförts mot förslaget antagande.

Ang. löne-
gleringen för
armén.
(Forts.)

Ställande mig på denna ståndpunkt, kan jag icke annat än anse både olämpligt och oklokt att, såsom föreslagits, återremittera förslaget till Utskottet. Enligt hvad det berättats, har Första Kammaren redan godkänt 6:te punkten och kommer väl antagligen i följd deraf att jemväl godkänna 1:sta och 2:dra punkterna. Hvartill skulle då en återremiss af sist omnämnda punkter från denna Kammare tjena? Följden deraf blefve blott, att Stats-Utskottet hemställde till denna Kammare att fatta definitivt beslut i frågan, och då finge Kammaren ännu en dag diskutera densamma. Detta vore allt som vunnes, och man skulle således befinna sig på samma punkt som nu. Jag afstyrker derfore på det kraftigaste frågans återremitterande till Utskottet.

Hvad Herr Ola Anderssons förslag i ämnet beträffar, finner jag detsamma oskadligt och dess antagande nyttigt, derest ej Första Kammaren hade godkänt 6:te punkten af Utskottets förslag. Då så emellertid är förhållandet och Andra Kammaren, om den antager de nu föredragna punkterna, jemväl torde godkänna samma 6:te punkt, så läser Herr Ola Anderssons förslag vara alldeles obehöfligt.

Med anledning häraf anser jag bäst, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, i enlighet med Utskottets tillstyrkan, varder af Kammaren bifallet.

Herr Liss Olof Larsson: Ja, nog har jag fått mycket stryk, och något måtte jag väl också hafva förtjent efter som det är af mina bästa vänner i Kammaren, jag erhållit det mesta. Men om än en del deraf skulle kunna anses välförtjent, har jag dock i mitt tycke fått alldeles för mycket och tror mig derfore åtminstone böra försöka att tillbakakasta något. För någon tid sedan talades här om att mina skuldror voro för svaga för ett visst ändamål, men nu ser det ut, som om de ansågos starka nog, när man lagt så mycket tadel på desamma. Jag vill emellertid nämna, att jag aldrig tar åt mig mera än jag tål, hvilket kan tjena till upplysning för kommande tillfällen. Ledsamt är dock, att vid diskussion af en fråga, den, som öppet uttalar sin åsigt, skall, om densamma står i strid med de öfriges, mötas med ovilja. Jag tycker, att man borde kunna, så att säga, gräla i all vänskap och icke på något sätt ondgöras, men efter man så vill, så ser jag nu ingen annan råd än att, så vidt jag kan, gifva svar på tal. Först och främst hafva mina utskottskamrater tagit illa vid sig isynnerhet derfore, att jag förut i dag yttrat, det jag ej förstått Utskottets motiv till förslaget i fråga. Jag kan för min del ej finna något ondt deri, att jag ej förstått desamma lika väl som Herr Jöns Pehrsson, ehuru jag beklagar ett sådant förhållande. Det har af Utskottets ärade ordförande påpekats, att jag ej i Utskottet närvarit vid frågans hufvudsakliga behandling och derfore ej heller fått höra de motiv, som legat till grund för förslaget; och denna uppgift ber jag att få vitsorda. Den dag, frågan i Utskottet afgjordes, var jag nemligen upptagen i Riksbanken, och när jag kom upp i Utskottet, var den egentliga diskussionen slut.

Man har vidare hakat sig fast vid ett mitt yttrande på förmiddagen, hvari jag framhöll, att jag visserligen utom Utskottet och på enskild väg hört några skäl uppgifvas för det förslag, Utskottet i ämnet framställt, men hvilka skäl jag ej ansåg mig böra till pröfning upptaga här i Kammaren.

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

Ja, jag har verkligen hört åtskilliga skäl uttalas dels på enskilda sammanträden, dels samtalsvis utom Kammaren, men jag sade uttryckligen, att jag icke ville åberopa dem, innan jag hört dylika yttranden fallas inom Kammaren och trodde icke att jag under sådant förhållande skulle blifva klandrad, hvilket dock inträffat. Jag föranledes därför att längre fram anföra åtminstone ett sådant skäl, helst det nu under diskussionen jemväl blifvit framdraget.

Den hufvudsakliga anledningen, hvarföre man yrkar att representationen skall lemna bifall till Kongl. Maj:ts förslag, synes mig vara — hvad som äfven af de flesta talare, hvilka förordat Stats-Utskottets hemställan, blifvit upprepadt — den omständigheten, att Riksdagen själf begärt en lönereglering för indelta arméns befäl. Bland det första jag sade, förra gången jag hade ordet, var äfven, att, enligt min åsigt, Riksdagens begäran hos Kongl. Maj:t om en lönereglering icke kan anses medföra förpligtelse för Riksdagen att, då Regeringen framlägger ett dylikt reglerings-förslag, godkänna detsamma, huru det än må vara beskaffadt. Proklamerade man en sådan princip, skulle ingen svårighet förefinnas för Kongl. Maj:ts regering att framlägga regleringsförslag i hvilket ämne som helst, så snart blott Riksdagen begärt det, ty då borde ju, efter detta resonnement, förslaget godkännas, huru det än vore beskaffadt. För min del hyser jag en annan åsigt och anser, att representationen, äfven om den uttalat sig angående önskvärdheten af en lönereglering för armébefälet, likväl bibehållit rättighet att *pröfva* förslaget derom, då det af regeringen framlägges och ej antaga detsamma utan sådan ompröfning.

Den ärade talare, som först uppträdde emot mig, tyckte det vara alldeles naturligt, att vi föranstalta om ny lönereglering på samma gång som vi antaga en ny härordning. Jag är alldeles ense med honom derom, att då den nya härordningen kommer till stånd, då äfven bör medgifvas en ny lönereglering, men jag vill att sjelfva organisationen skall först fastställas, innan lönebeloppen pröfvas och bestämmas.

Enligt hvad betänkandet utvisar, har utskotts-majoriteten föranledts att lemna bifall till Kongl. Maj:ts förslag hufvudsakligen af det skälet, att staten ansågs komma att förtjena rundligt på de militieboställen, hvilka till följd af den nya regleringen skulle till statsverket indragas. Visserligen beredes härigenom en större inkomst för staten, men hvarken af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet eller af de anföranden, som här hållits till försvar för detsamma, har jag funnit mig öfvertygad derom, att den ökade inkomsten skall komma att betäcka den ökade utgiften till löner. Oaktadt man upprepade gånger försäkrat att de indelta lönerna

Ang. löner-
gleringen för
armén.
(Forts.)

skulle vara för ändamålet tillräckliga, och att en löneroglering för arméns befäl således skulle kunna genomföras utan statsverkets betungande, se vi likväl af föreliggande Kongl. proposition, att regleringen icke låter sig göra utan högst betydliga tillskott af statsmedel. Vid 1856—1858 års riksdag, då regeringen begärde — om jag mins rätt — 250,000 R:dr, men erhö11 100,000 R:dr för att utgå tills lönerogleringen inom armén blef genomförd, och hvartill skulle åtgå 4 å 5 år, utlofvades att inkomsten af utarrenderade boställen lemnade full tillgång till lönernas bestridande. Förra året sadet till och med af en ärad talare här i Kammaren, att ett betydligt öfverskott härvid skulle uppstå, men nu synes det likväl, att man tilltagit lönerna så grundligt att, i stället för öfverskott, det uppstår brist. För min del tror jag dessutom, att statsverket kan komma åt boställena utan att köpa dem för så högt pris, som Kongl. Maj:t nu föreslagit. I allt fall kan det väl icke vara förenligt med klok hushållning att afsluta ett köp, utan att se till hvad varan är värd.

En värd talare på gotlandsbänken påpekade, huru inkonsekvent af Kammaren det skulle vara att afslå hvad den sjelf begärt. Jag har redan sagt och jag upprepar, att jag icke finner någon inkonsekvens härutinnan, då ju representationen alltid eger rätt att pröfva de förslag, som af regeringen framläggas. Skulle representationen ej ega rätt att ingå i pröfning och efter noga öfvervägande antaga eller förkasta ett dylikt förslag, så vore det endast en onödig omgång att Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägger sina propositioner. Kongl. Maj:t kunde då så gerna utan Riksdagens hörande definitivt afgöra dylika regleringsfrågor, då Riksdagen i alla fall icke skulle få pröfva saken utan blott bifalla.

Samme talare yttrade till slut några beklagande ord, derföre att jag sagt, att jag ej egde nog detaljkänedom i frågan och omöjligen kunde ingå i pröfning af den ifrågasatta lönerogleringen, då jag ej visste, hvilket arbete man fordrade för de högre lönerna. Detta fann han högst beklagligt och rådde Kammaren att icke uppskjuta frågan derföre att jag icke förstår den. Han har mycket rätt, och jag sjelf hyser ej någon förhoppning att kunna inverka på Kammarens beslut, hvilket dock ej hindrar mig att ingå i pröfning af frågan så godt jag förstår, dervid jag betraktar den i det stora hela, oafsedt att den kommit till Riksdagen i form af en Kongl. proposition. Den ärade talaren sjelf har försvarat nära nog hvarje regeringsförslag, som framkommit, och då man gör det af princip, blir ens ställning till den fråga, som för tillfället förekommer, ganska lätt att granska.

Herr Krigsministern hemstälde om Kammaren skulle vilja priggifva armébefålet åt brist genom att låta lönerogleringsfrågan intaga en afvaktande ställning, tilldess en ny härordning hinner beslutas. Det förefaller verkligen egendomligt, att regeringen just nu finner regleringen brådska så förfärligt, att dermed ej kan uppskjutas ett eller två år, ty jag antager att det är regeringens allvarliga mening att frågan om härordningsväsendet så fort som möjligt bringas till afgörande. Redan år 1856 började man tala

om löneregleringen, men utan att något tecken till brådska visat sig förrän nu. Dessutom finnas stora ojemnheter i aflöningssättet till och med inom samma regemente, utan att vederbörande visat synnerlig omsorg att afhjelpa ens dessa ojemnheter, ehuru det legat i regeringens makt.

*Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)*

Min gode vän och länskamrat förmenade, att jag icke önskar krig för att sysselsätta befalet, och att jag icke heller vill gifva våra officerare arbete i fredstid. Detta är något, som berör frågan om arméns göromål, och då frågan derom icke nu föreligger, så anser jag mig icke kunna ingå i pröfning utaf dithörande förhållanden. Talaren försäkrade, att officerarne icke ingo sysslolösa, men jag antager att han liksom andra måste erkänna att deras arbete i tjensten icke är så beskaffadt att all deras tid är upptagen deraf. De kunna äfven sysselsätta sig med annat arbete, och jag skulle kunna hafva åtskilligt att härom meddela. Men då mina ord möjligen skulle blifva missförstådda, skall jag taga mig friheten uppläsa några rader ur Andra Kammarens protokoll för fjoråret. Jag behöfver ej säga hvem som yttrat dem — de äro väl sagda och jag vill anföra dem såsom ett uttryck af min egen öfvertygelse. "Männe denna aflöning, hur ringa den än må vara på vissa ställen, är för liten i förhållande till det arbete som fordras? Hittills hafva fordringarne på indelta arméns befäl icke varit större, än att officerarne kunnat med tjensten förena jordbruk antingen såsom jordegare eller arrendatorer. Vidare lemnar tienstgöringen tillfälle till åtskilliga andra biförtjenster. En blick i statskalendern visar att icke så få officerare innehafva anställning såsom stationsinspektorer vid jernvägs- trafikken eller såsom bränvinskontrollörer; de kunna åtaga sig landtmäteriförrättningar, vara arbetschefer vid statens eller privata jernvägsbyggnader m. m. Detta allt utgör omständigheter, hvilka äfven böra tagas med i betraktande, då man vill bilda sig ett omdöme, huruvida armébefälets löner äro för låga." Dessa ord äro väl sagda och gälla äfven för i år, ehuru icke för den talare, som i fjor fälde dem.

På ett annat ställe uti protokollet vid samma tillfälle yttras följande: "Man har här flera gånger, vid föregående tillfällen, uttalat sig om, huruvida tienstemen, som icke använda hela sin arbetskraft på en tienst, utan förena flera tienst, böra hafva högre lön eller icke, och man bör väl göra samma åsigt gällande icke blott i fråga om civile utan äfven om militäre tienstemen, att det är arbetet, som betingar ersättningen." Detta är alldeles riktigt, men som vi ej reglerat arbetet, så torde det ej vara lämpligt att reglera lönerna. Talaren fortsätter: "Äfven om jag derfor medgifver, att arbetet blifvit ökad för indelta arméns befäl genom ökade öfningar, underbefäls skolor m. m., påstår jag, att den ärade representanten" — det var nemligen en talare, som framställt motskäl — "blifvit mig svaret skyldig på min fråga, huruvida dessa ökade öfningar förhindra detta befäl att sysselsätta sig med jordbruk, emottaga anställningar såsom stationsinspektorer, jernvägsbyggare, landtmätare och dylikt och

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

derpå göra sig en ganska betydlig inkomst.“ Jag har sökt efter i protokollet, om den andre svarat, men ej funnit något. Det anförda yttrandet står således ovederlagdt.

Nu invändes, att dessa ord uttalades förra året, då frågan endast gälde ett dyrtidstillägg, och de äro icke tillämpliga nu när det är fråga om en definitiv lönereglering, men i samma anförande, hvarur mitt första citat var taget, förekommer till slut följande uttalande: “Jag vill således låta detta anslag förblifva som det förut varit, *tilldess en definitiv omorganisation bringas till verkställighet, i sammanhang hvarmed en allmän lönereglering bör ske.* Dessa ord, som synas mig väl sagda, ega ännu fullkomlig giltighet. då ingen omorganisation ännu försiggått.

En antydan har här blifvit gjord, att jag, som sjelf sitter såsom ledamot i en löneregleringskomité, bör ega tillräcklig förmåga att här ingå i pröfning af löneregleringen och icke gerna lärer kunna undandraga mig att taga närmare kännedom om den nu föreliggande frågan, hvilken ju också är en löneregleringsfråga. Ja — om man inom den komité, der jag har äran vara ledamot, skulle fordra en reglering af lönerna. utan att man får veta hvilket arbete, tjänstemännen åligger, så måste jag erkänna min oförmåga att pröfva lönerna. Jag tror icke heller, att Riksdagen skulle vara nöjd med ett komitébetänkande, som utgjorde resultatet af ett så ensidigt arbete. Min vän och utskottskamrat Herr Key yttrade, att jag liksom på entreprenad åtagit mig att vid denna riksdag klandra Stats-Utskottet. Nej, långt derifrån. Icke finner jag något nöje deri, och jag uppträder ej emot Stats-Utskottet i något annat fall, än då min bestämde öfvertygelse tvingar mig att göra det. Jag beklagar, att jag ej alltid kan instämma med flertalet af mina kamrater i Utskottet; men min åsigt om hvad som är rättast och bäst har jag alltid velat fasthålla äfven mot mina närmaste vänner och dem, för hvilka jag hyst den största aktning och förtroende. Man skulle kanske ibland undvika obehag och tvister, om man egde en öfvertygelse mera medgörlig, men ledsamt nog låter den icke dagtinga med sig, och jag kan ej hjälpa det. För min del kan jag ej heller inse, att det ligger något ondt uti att i ett Utskott tala emot sina kamraters åsigt, då man sjelf har en annan öfvertygelse än de; snarare förefaller det mig, som skulle under sådana omständigheter segern för Utskottet, då den, såsom nu, är nästan säker, blifva desto större. Jag kan således icke finna, att jag i det afseendet i någon mån försyndat mig emot Stats-Utskottet.

Det har blifvit anställd en jemförelse mellan en löjtnants aflöning och en tullvaktmästares. Jag vill gerna medgifva, att det, som man säger, låter något, då man t. ex. talar om att tullvaktmästaren har 1,100 kronors lön, men löjtnanten endast 800 kronor; men det torde tillåtas mig att erinra, det olikheten mellan ifrågavarande tvänne tjänstemän dock är ganska betydlig. En löjtnant vid den indelta armén är, som bekant, icke upptagen af sin tjänst mer än en ringa del af året, men deremot tror jag icke att det finnes någon, som icke vet att tullvaktmästarens

tjenstegöromål äro så beskaffade, att han måste arbeta från tidigt på morgonen till sent på aftonen hela året om utan att kunna få någon tid af dagen öfrig att skaffa sig andra inkomster. Löjtnanten har dessutom — och detta är äfven en sak, som ej bör förglömmas — nästan alltid ett säkert advancement i kikanen; han kan till och med blifva öfverste eller något ännu mera, men tullvaktmästaren blir nästan aldrig annat än hvad han är. Jemförelsen mellan löjtnanten och tullvaktmästaren, hvad aflöningen beträffar, torde således vara ej så litet haltande.

Man har sagt, att man skulle kunnat förstå mitt uppträdande här i dag, om jag hade varit konservativ, byråkrat eller någonting dylikt. För mig är det svårt att definiera alla de der främmande orden — och det må således ursäktas mig, om jag nu skulle begå ett misstag — men om det hör till konservatismen eller byråkratien att man vill veta hvad arbete man skall få, innan man betalar lönen för detsamma, så får jag medgifva, att jag är både byråkrat och konservativ — den saken kan jag ej hjälpa.

Här har talats om ett yttrande af mig vid behandlingen af en annan fråga under innevarande riksdag. Yttrandet gälde en Kongl. proposition och innehöll, att man icke borde slå ihjäl en Kongl. proposition endast för nöjet att hafva gjort det. Hvad jag då sade, vidhåller jag äfven nu, ty hade jag röstat emot den äsyftade Kongl. propositionen, så skulle jag hafva gjort det endast af det nu nämnda skälet. Andra skäl funnos nemligen icke, som för mig egde någon giltighet. Men å andra sidan, lika litet som jag för mitt nöjes skull vill slå ihjäl en Kongl. proposition, lika litet vill jag för mitt nöjes skull bifalla en sådan; jag tager hvarje sak, sådan den är, och kan jag icke bifalla den, så uppträder jag emot den, vare sig att det är fråga om ett förslag från regeringen eller hvilken annan som helst.

Herr Sven Nilsson i Österslöf erinrade om, att en lönereglering för militären redan 1867 blifvit af Riksdagen begärd. 1871 bjöd Regeringen oss också en sådan, men de herrar, som nu yrka bifall till Regeringens förslag och hvilka till största delen äfven då hade plats i Kammaren, afstyrkte då förslaget, och jag med, likasom nu.

Samme ärade talare har sagt, att den del af indelningsverket, hvarom nu är fråga, icke förekommer i 80 § Regeringsformen. Detta påstående gör mig ännu tveksammare i frågan än jag förut var, ty här har man ju från andra håll påstått att indelningsverket skulle genom bifall till Kongl. Maj:ts proposition blifva helt och hållet upphäfdt, ja, man har sagt att indelningsverket då skulle blifva en kropp utan hufvud. Jag har emellertid hittills haft mycket svårt att fatta den senare meningen; jag har trott, att indelningsverket kunde stå qvar lika bra, om aflöningssättet för befälet förändrades, som om det blefve oförändradt, så mycket mera som jag funnit, att den förre Krigsministern, Herr Abelin, tre särskilda gånger offentligen uttalat sig för upphäfvandet af det indelta aflöningssättet, och att boställshemman borde indra-

*Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)*

Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)

gas till statsverket och befälet i stället aflönas af statens medel. Herr Abelin var, som vi alla veta, en mycket varm vän af indelningsverket och önskade ingalunda dess upphäfvande. Jag tror därför, att man skulle kunna behålla indelningsverket, äfven om aflönings sättet förändrades, och styrkes i denna åsigt af Herr Abelins uttalanden i frågan, ty jag kan ej tro, att Herr Abelin afsåg ett hufvudlöst indelningsverk.

Jag skall icke trötta Kammaren längre, ehuru mycket, ännu skulle kunna sägas, utan vill endast be att få tillägga ett par ord.

Vi hafva här förut prutat på så små belopp som några hundra kronor, vi hafva anställt gemensamma voteringar angående dyrtidstilläggen åt tjänstemän med öfver 5,000 kronors lön. Men här är det icke fråga om några hundra eller några tusen kronor, här gäller det en lönestat med en ofantlig mängd tjänstemän, och bland hvilka många hafva löner icke blott om fem, utan om tio-tusen kronor. Vi böra väl också taga i betraktande, att de nu ifrågavarande tjänstemännen endast göra tjänst några få månader om året, alla andra tjänstemän deremot året om.

Några smärre anmärkningar mot lönestaterna må det slutligen tillåtas mig att framställa. Så hafva t. ex., såsom redan förut blifvit af en annan talare påpekadt, öfverstarne vid de indelta regementena blifvit föreslagna till nästan lika stor aflöning som öfverstarne vid de värfvade regementena. Lönen för dem båda är föreslagen till 6,000 kronor om året. Men öfversten vid det värfvade regementet, hvilken skall tjänstgöra hela året, får i dag aflöning 1,825 kronor, eller tillsammans med lönen 7,825 kronor. Öfversten vid ett indelt infanteriregemente deremot har, som sagdt är, 6,000 kronors lön, men en årlig tjänstgöring af endast två månader. Hans dagaflöning blir därför naturligtvis ej så stor som öfverstens vid det värfvade regementet. Men för att afhjelpa detta har man stadgat, att han skall hafva tjänstgöringspengar, och derigenom kommit till nästan samma totalbelopp för dem begge. På samma gång den nya härordningen antages, måste således infanteriofversten, hvars tjänstgöring jag antager då kommer att högst betydligt ökas, i likhet med hvad förhållandet nu är med öfverstarne vid de värfvade, garnisonerade regementena, få dagaflöning för en mycket längre tid af året och således sammanlagdt större aflöning, än öfversten för det värfvade regementet. Följden häraf blifver naturligtvis, att framställningar komma att göras till Riksdagen om förhöjning i aflöningen för öfverstarne vid de värfvade regementena, till likhet med aflöningen för öfverstarne vid de indelta regementena. På det sätt höjes aflöningen så småningom än för de ena än för de andra militära tjänstemännen, och slutligen kommer man upp till långt högre aflöningar i allmänhet än dem, som äro synliga i den Kongl. propositionen.

Jag behöfver icke tala om de till tjenstehästar föreslagna medel, ty det är en småsak i det stora hela, men nog finner jag kostnaden för sådana väl högt tilltagna, då man beräknat 765 kronor om året för hvarje häst. På tal om detta måste jag jemväl anmärka det besynnerliga uti, att under det vissa af befälet

skulle få sig anslagna tre tjänstehästar, dessa officerare det oakadt, enligt bestämmelserna i en annan punkt, skulle, då de göra resor i tjänsteärenden, få beräkna sig särskild reseersättning till godo.

Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)

Det finnes en annan punkt i förslaget, som jag icke förstår, nemligen att, oakadt vid vissa regementen finnes dubbelt så stor styrka som vid andra, staben dock vid alla dessa regementen skall bestå af lika många personer. Mig förefaller det dock, att staben antingen i ena fallet är för liten för det större regementet eller också för stor för det mindre, och jag inser icke, hvarför lika stor stab skall behövas för 400 man som för 1,000, men detta förstå väl fackmännen att bättre bedöma. Ett annat förhållande är äfven besynnerligt i det Kongl. förslaget, nemligen att man vid ett regemente skulle behöfva 30 trumpetare. Det måtte blifva ett rysligt trumpetande vid det regementet. Jag har icke funnit några skäl angifna, hvarför man skulle vid detta regemente behöfva så många trumpetare, då man vid andra regementen nöjt sig med ett betydligt mindre antal.

Utom det hufvudskäl jag redan nämnt såsom för mig bestämmande att icke bifalla den Kongl. propositionen, nemligen att jag icke vill bestämma lönen för ett arbete, hvars beskaffenhet eller omfattning jag ännu icke känner, har jag äfven ett annat skäl för min uppfattning af frågan. Som Herrarne veta, så förestår en lönerereglering för nästan alla embetsverk och alla der anstälde tjänstemän. Jag hemställer om man vill gifva en sådan lön som den föreslagna för två månaders tjänstgöring om året, hvad skall man då betala åt sådana tjänstemän, hvars arbete skall fortgå hela året? Jag fruktar verkligen, att ett bifall till den Kongl. propositionen skall, i det afseende jag nu vidrört, om jag så får uttrycka mig, komma surt efter.

Jag är mycket ledsen öfver, att jag nödgats uppträda mot den åsigt, som synes vara allmänt rådande här i Kammaren uti denna fråga, men jag tror, att man icke bör döma mig allt för hårdt i detta fall, då jag endast uttalat min bestämda öfvertygelse, i den afsigt att, då, såsom jag befarar, menliga följer af förslagets antagande icke skola uteblifva, hafva min åsigt i protokollet förvarad. Skulle allting blifva godt och bra och inga menliga följer uppkomma, så är ju detta en seger för mina motståndare som bifallit förslaget, och ett nederlag för mig, men det underkastar jag mig gerna, och har icke, af fruktan för ett sådant, undertryckt den åsigt, jag i denna som andra frågor ansett mig nödgad att uttala.

Då jag af de skäl, som anförts, icke bringats från den uppfattning af frågan, jag förut uttalat, slutar jag med det tillkännagivande, att jag nödgas vidblifva mitt förut gjorda yrkande.

Herr Dickson: Då Herr Sven Nilsson i Österslöf för en stund sedan beskyldde mig för, att jag under mitt anförande i frågan oriktigt hänvisat till 80 § Regeringsformen, ber jag endast få tillkännagifva, att jag under nämnda mitt korta yttrande aldrig

Ang. löner-
gleringen för
armen.
(Forts.)

nämnde ett enda ord om 80 § Regeringsformen, och jag hoppas, att Kammarrens notarier genom det af dem förda protokoll skola kunna vitsorda sanningen af denna min uppgift. Allt hvad jag sade var, att ifrågakarande boställen utgöra en integrerande del af vårt indelningsverk.

Herr Peter Olsson: Jag ber om ursäkt att jag begärt ordet. Jag hade visst icke heller tänkt att göra det, men den näst siste ärade talaren gaf mig dertill anledning. Det tyckes som om alla de skäl, som anförts emot Utskottets förslag, skulle kunna summeras under en rubrik, i det man å ena sidan erkänner, dels att detsamma är af Riksdagen begärtd och dels att det är behöfft för en arméorganisations genomförande, under det man å andra sidan anser, att förslaget icke är af sådan beskaffenhet, att det tillfredsställer de billiga anspråk, man på ett dylikt kan hafva.

För min del ber jag få förklara, att jag icke tror, det Riksdagen kan eller bör ingå i de särskilda detaljer, som innefattas i ett sådant förslag. Jag tror tvärtom, såsom en talare här yttrat, att detta är något, som tillhör regeringen, och att den också får bära ansvaret för utarbetandet af ett sådant förslag, derest vid tillämpningen af detsamma några olägenheter skulle uppstå. Jag tror dessutom, att det är ett obilligt påstående, att detta förslag icke skulle kunna antagas, därför att det i alla dess delar icke tillfredsställer de enskilda representanternas anspråk. Jag anser till och med, att man aldrig skall kunna få ett förslag, som i sådant afseende är tillfredsställande, och att, om man inslår på en dylik väg, man icke skall komma ur fläcken.

Jag tror således, att den ärade talarens från Dalarne påstå-ende, att man icke kan antaga hvilket förslag som helst, är svårt att försvara. Det nu föreliggande förslaget kan man icke med fog rubricera under titeln: "*hvilket förslag som helst*"; utan det är ett förslag, som blifvit omsorgsfullt utarbetadt. Såsom sådant bör det äfven mottagas samt behandlas; och då man detta gör från sådan synpunkt, tror jag icke, att några väsentliga anmärkningar mot detsamma kunna framställas, samt att alla de invändningar, som deremot blifvit gjorda, i det närmaste helt och hållet skola förfalla.

Derjemte ber jag att med några ord få fästa Kammarrens uppmärksamhet på hvad också flera gånger blifvit framhållet, nemligen de stora ekonomiska fördelar, som förslagets antagande skulle medföra så väl för statskassan som för landet i sin helhet, derigenom att dessa boställen på ett mera rationelt sätt, än hvad hittills varit förhållandet, blefve behandlade och skötta. Dessa fördelar måste vara af stor betydelse för landet; och jag kan således icke förstå annat, än att, om man betraktar saken från *ekonomisk* synpunkt, de böra väga mycket i vägskaalen, då fråga blir om att antaga eller förkasta ett sådant förslag.

Dessutom må man icke förbise, att officerscorpsen har i vissa delar sådan aflöning, att man icke rimligtvis kan säga, att denna aflöning är hvarken rättvis eller billig, hvarken i det afseendet

att somliga hafva för stora eller i det, att andra åter hafva för små inkomster. En reglering i detta hänseende anser jag således alldeles nödvändig. Jag tror, att den icke bör uppskjutas, liksom jag och anser, att den utgör det första steget, som bör tagas för genomförandet af en ny arméorganisation.

Ang. löne-
regleringen för
armén.
(Forts.)

Det är hufvudsakligen dessa enkla omständigheter, som hafva varit bestämmande för mig att lemna min röst åt det förslag som Utskottet framlagt, och jag tror äfven att Kammaren handlar klokt både i politiskt och ekonomiskt hänseende, om Kammaren lemnar detsamma sitt bifall.

Herr Åke Andersson: Jag får bekänna det jag dragit något i betänkande hur jag skulle rösta i denna fråga, emedan jag har ansett att åtskilliga löner äro väl högt tilltagna och i den betänkandet vidfogade tabellen förekommer till det högre befälet äfven lönetillökning för tvänne hästar med 800 kronor jemte fougereersättning 730, således 1,500 kronor årligen. Detta måste vara bra högt tilltaget, men då ingen annan har fäst uppmärksamhet derpå eller framhållit denna min åsigt, så vill jag låta mina betänkligheter härutinnan förfalla, och får förklara att jag gör detta hellre än att vara med om den inkonsequens som åtskilliga Kammarrens ledamöter hafva framhållit, nemligen att afslå en löne reglering, som vi sjelfva hafva begärt. Staten får visserligen förskjuta den summa hvarom när är fråga, intilldess boställen kunna komma att lemna staten sina inkomster, då jag tror att dessa skola mer än räckta till; dessutom är det väl skäl att hvar och en med lika tjänstgöring får lika betaldt. Per Nilsson i Espö yttrade, att det var det högre befälet med boställen som hade för höga löner, men jag vet att samma förhållande eger rum med de lägre, ty det finnes underofficerare med boställen, som derutaf hafva flerdubbelt så stor ersättning, som andra med kontant lön, och rättvisan och billigheten måste fordra, att hvar och en med lika tjänstgöring får lika ersättning, och det är hufvudsakligen på dessa skäl, som jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Kolmodin: Den ärade representanten från Dalarne började sitt senaste anförande med den förklaringen, att det förefölle honom särdeles ledsamt, det man ej här i Kammaren hade för vana att behandla förekommande frågor på ett vänligare och välvilligare sätt, än som under diskussionen skett. Han tyckte, att man kunde "*i all vänskap gräla om sakerna*". Sedan han uppställt denna vackra sats, adresserade han sig under talets fortgång till mig och karakteriserade min riksdagsmannaverksamhet såsom ett opröfvadt gillande af alla förslag, som framkomme från regeringen. Jag hemställer, om det kan anses vara rätt *vänligt*, att föra diskussionen på det sättet. Sjelf var han — efter egen utsago — den samvetsgrant pröfvande mannen; jag deremot den utan pröfning samtyckande. Det förefaller mig som om Herr Liss Olof Larsson vid detta tillfälle tagit till förebilder de lärare, som säga: "I skolen göra såsom vi lära, men ej såsom vi lefva". Och

Ang. löneregleringen för armen.
(Forts.)

detta, mine Herrar, är den sämsta klassen af lärare. Jag kastade emellertid blicken tillbaka till förflutna tider för att tillse, om det verkligen kunde finnas något berättigande till en sådan beskyllning, och jag påminde mig då tillfällen, vid hvilka jag befunnit mig i samma bekymmersamma ställning, som Herr Liss Olof Larsson nu, i det jag haft både Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet emot mig.

Jag medgifver villigt, att Herr Liss Olof Larsson noggrant pröfvar hvad som till pröfning föreligger. Det är endast gagnet deraf man numera kan sätta i fråga. Jag skulle dock aldrig hafva vågat uttala hvad han i dag yttrat om sig sjelf, att han ej förstode att pröfva aflöningsstater. Denna förklaring — jag medgifver det — är från hans sida både ärlig och blygsam; men den kommer, tyvärr, något för sent. Om han ett eller annat år tidigare meddelat den, hade Kongl. Maj:ts regering blifvit besparad den oturen, att i tvänne särskilda löneregleringskomitéer insätta till ledamot en man, hvilken totalt saknar fallenhet att behandla dylika saker.

Vidkommande slutligen hans förnvade yrkande, att vi borde uppskjuta pröfningen af detta förslag, därför att "det var mycket deri, som han icke kunde förstå"; så får jag säga, att detta visserligen är en ganska behjertansvärd omständighet, hvilken jag gerna skulle önska undanröjd. Men efter som det nu en gång är så illa, och den ärade talaren dessutom efter egen utsago plägar misslyckas i sina bemödanden att vinna någon insigt i lönefrågor; så kan det väl ej vara skäl, att låta hela statsmaskineriet stanna, till dess han hunnit att förvärfva den behöriga insigten.

Jag vidhåller alltså mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Werner Ericson: Det är naturligt, att jag icke ämnar besvära Kammaren med någon lång argumentation i frågan, hvilket skulle vara desto öfverflödigare, som jag tror, att hvar och en redan kunnat bestämma sin åsigt; men jag anser mig böra i anledning af Herr Liss Olof Larssons yttrande under förmiddagen säga några ord. Det var icke godt att af hans inledning ana, hurudant slutet skulle blifva. För min del hoppades jag, att vi skulle få del af några utaf landtmannapartiets familjförhållanden, då han började tala, hvad han vid enskilda sammanträden i frågan erfarit och hvarom han intet ville yppa utan att dertill af diskussionen föranledas. Jag förmodar likväl, att jag icke oriktigt uppfattat, hvad han åsyftade; jag tror, att det var samma förhållande, som Herr Key sedermera antydde, då han framhöll, att antagandet af detta förslag skulle vara "en spik i indelningsverkets likkista", hvilken han ville slå in deri. Jag tror också, att, i händelse Kammarens flertal kommer att rösta för löneregleringens genomförande, de skola göra det just på grund af samma uppfattning i frågan, som Herr Key förklarar sig hysa. Det skulle då tvifvelsutan förefalla besynnerligt, att den del af Kammarens ledamöter, som icke är fallen för att beröfva regeringen de medel,

den behöfver till sin disposition, icke på något sätt tillkännagaf anledningen, hvarför den icke opponerat sig mot denna lönerereglering. Herr Dickson är den ende, som uttalat sig derom, och han yttrade sig mot regleringen. Hvad mig beträffar, får jag förklara orsaken vara den, att jag anser grundlagen lemna bestämmelser derom, att Riksdagen, i fråga om sådana utgifter, som, i likhet med ifrågavarande, äro hvad nämnde lag kallar "Statsverkets behof", är skyldig att bevilja därför erforderliga medel, likasom konungamakten, som framför allt har att bevaka nationens i sin helhet intressen, å sin sida har medel i sin hand att med Riksdagen härom kunna komma öfverens, och skulle konungamaktens representanter sakna det mod och den beslutsamhet, som erfordras för att i förekommande fall använda dessa medel, tjenar det till intet att göra nya bestämmelser, och hafva de återigen nödig beslutsamhet i detta afseende så finnas lagar nog.

*Ang. lönereregleringen för armén.
(Forts.)*

På denna grund, och ingalunda i följd af något öfverdrifvet förtroende för de nuvarande eller blifvande innehafvarne af rättigheten att "representera svenska folket" hvilket icke nödvändigt är det samma som att bevaka nationens i sin helhet intressen, är det som jag utan tvekan kommer att rösta för bifall till Utskotters förslag i såväl första som sjetten punkten.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Då jag nu går att yrka bifall till Herr Carl Anders Larssons vid första punkten afgifna reservation, så vill jag på samma gång förklara, att jag, lika med flere föregående talare, anser, det de föreslagna lönerna till en del militäre tjänstemän blifvit för rundligt tilltagna, då man jemför dem med andra tjänstemäns löner. Jag tror därför, att man icke tager dem för nära, om man till någon del nedsätter de föreslagna lönebeloppen, då dervid tages i betraktande, att desse tjänstemän hafva blott tvänne månaders tjänstgöring hvarje år och kunna använda öfriga delen af året till förvärfvande af extra förtjenster, men att andra tjänstemän äro upptagna af sin tjänst under hela året.

På dessa skäl tager jag mig friheten föreslå följande tillägg till Utskottets förslag i första punkten:

— — "Kommande dessa stater att tillämpas från och med det år, då en ny, af Kongl. Maj:t och Riksdagen godkänd härordning träder i verkställighet; dock att aflöningar från 1,500 till 4,000 kronor nedsättas med 15 procent samt aflöningar å 4,000 kronor och derutöfver nedsättas med 20 procent."

Och får jag hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition härpå.

Härmed förklarades öfverläggningen angående såväl den 1:sta som den 2:dra punkten slutad; och fann Herr Talmannen, med afseende på beskaffenheten af de yrkanden, som under öfverläggningen blifvit gjorda, samt i betraktande af det nära samband, som förefunnnes mellan de i senare punkten framlagda förslag och Utskottets hemställan i den förra punkten, sig böra föreslå Kam-

Ang. löner-
glöringen för
armén.
(Forts.)

maren, att propositioner måtte få framställas angående båda punkterna gemensamt.

Efter det Kammaren härtill lemnat bifall, upptog Herr Talmannen i ett sammanhang de meningar, hvilka i afseende å såväl den ena som den andra punkten förekommit, samt gaf, enligt dem, följande propositioner, nemligen: 1:o på bifall till Utskottets hemställanden i begge punkterna utan någon förändring; 2:o på bifall till samma hemställanden med det af Herr Ola Andersson yrkade tillägg till 1:sta punkten; 3:o på bifall till meranämnde hemställanden med ett sådant tillägg till 1:sta punkten, som Herr C. A. Larsson i sin reservation föreslagit; 4:o på bifall till det af Herr Jonas Jonasson i Gullaboås framställda yrkande; och 5:o på återremiss af de båda föredragna punkterna.

Den förstnämnda af dessa propositioner förklarade Herr Talmannen sig anse vara med öfvervägande ja besvarad. Då likväl votering begärdes, upptog Herr Talmannen, för kontrapositionens bestämmande, ånyo de öfriga yrkandena, bland hvilka det på bifall till Herr Ola Anderssons ändringsförslag förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl angående kontrapositionen äskades votering; och blef alltså, sedan till kontraposition i denna omröstning antagits yrkandet på återremiss, en så lydande omröstnings-proposition först uppsatt, justerad och anslagen:

Den som till kontraposition i hufvudvoteringen angående 1:sta och 2:dra punkterna i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6 antager deras mening, som yrka bifall till nämnda tvänne punkter, med ett till 1:sta punkten fogadt tillägg, så lydande:

“Under förutsättning, att indelta arméns lönetillgångar till statsverket komma att öfverlemnas, på sätt i 6:te punkten är föreslaget“, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är yrkandet på återremiss antaget till kontraposition.

Voteringen företogs och utföll med 100 ja mot 73 nej; hvadan den proposition, som derefter uppsattes för hufvudvoteringen, erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick 1:sta och 2:dra punkterna i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, äro de ifrågavarande tvänne punkterna bifallna, med ett till första punkten fogadt tillägg, så lydande:

“Under förutsättning att indelta arméns lönetillgångar till statsverket komma att öfverlemnas, på sätt i 6:te punkten är föreslaget“.

I den senare voteringen afgåfvos 110 ja mot 59 nej; och hade i följd deraf Utskottets hemställanden blifvit i oförändradt skick af Kammaren bifallna.

3:dje och 4:de punkterna:

Biföllos.

I 5:te punkten var af Utskottet den hemställan gjord: att Riksdagen icke måtte bifalla förslaget om anställande af bataljons-hästläkare vid kavalleriet och fortifikationen.

*Angående
bataljonshäst-
läkare.*

I anledning af denna hemställan yttrade Herr Abr. Rundbäck: Ordföranden i Stats-Utskottet lemnade på förmiddagen den upplysning, att under tryckningen af Utskottets utlåtande uti de vidfogade tabellerna insmugit sig åtskilliga felaktigheter, bestående, bland annat, deruti, att vid kavalleriregementena titeln *Hofslagare* blifvit upptagen i stället för *Squadronshästläkare*. Nu hafva emellertid dessa squadronshästläkare icke fått sig föreslagen annan lön, än den som var afsedd för hofslagarne eller 524 kronor. Squadronshästläkarne äro dock examinerade personer samt hafva varit nödsakade att, bland andra prof, undergå studentexamen, och vid betraktande häraf förefaller den anförda lönen vara alltför ringa för att ens kunna betäcka räntorna på de utgifter, de haft i och för sina studier. Jag hemställer därför, om det icke vore skäl att återremittera frågan i dessa delar, på det att Utskottet måtte taga i öfvervägande, huruvida icke något borde göras för att förbättra lönevilkoren för dessa squadronshästläkare, så länge de komma att tjänstgöra vid regementena. Jag yrkar återremiss af frågan.

Grefve Posse: Den anmärkning, som jag framstälde på förmiddagen och hvilken den siste ärade talaren åberopat, gälde icke på något vis den nu föredragna punkten. Den får sin tillämpning först när fråga blir om specialanslagen till de olika staterna och i sammanhang dermed om tabellernas innehåll.

Vid sådant förhållande förmodar jag, att Kammaren icke finner någon anledning till återremiss här föreligga.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och propositioner gifvits såväl på bifall som på återremiss, blef Utskottets förslag bifallet.

6:te punkten:

*Angående
öfverlemnande
till statsverket
af indelta ar-
méns aflönings-
tillgångar
m. m.*

Utskottet hade hemställt: att Riksdagen måtte för sin del besluta, att indelta arméns nuvarande aflöningsstillgångar, med undantag af hvad för nu föreslagna lönereglering framgent eller för kortare öfvergångstid tages i anspråk, skola, senast i sammanhang med den statsreglering, som kommer att 1877 års Riksdag föreläggas, öfverlemnas till statsverket, emot det att ordinarie aflöningsanslag, i öfverensstämmelse med härvid fogade stater, varda för indelta armén å ordinarie stat uppförda; att emellertid ett förslagsanslag af 700,000 kronor för löneregleringens tillämpning under år 1876 må på extra stat uppföras; samt att Arméförvaltningen skall ega att af Statskontoret under sagda år för aflöningsens utbetalande till indelta armén utbekomma nödiga förskott mot ersättning af årets indelta lönetillgångar, när dessa hunnit inflyta.

Ordet begärdes af Herr Treffenberg, som yttrade: Ehuru efter det beslut, som Kammaren fattat vid föredragningen af första och andra punkterna, jag väl kan förutse beslutet äfven i nu föredragna punkt, tillåter jag mig likväl att yrka afslag å densamma, emedan jag anser det vara ett stort politiskt missgrepp att öfverlemna den indelta arméns aflöningsstillgångar till en Riksdag, som visat sig lika mycket och lika litet respektera de ordinarie som de extra anslagen. Jag anhåller emellertid endast, att detta mitt korta yttrande må anses såsom en reservation, och skall icke besvära Kammaren med någon votering.

Herr A. Rundbäck: Då den föregående talaren yrkade afslag å denna punkt, får jag tillkännagifva, att jag ämnar rösta för bifall till densamma, emedan jag var med om att bifalla första och andra punkterna, och den ifrågavarande punkten utgör ett vilkor för den lönereglering, som vi i den hafva beslutit. Men jag vill på samma gång förklara, att jag gör detta på sätt och vis nödd och tvungen, och jag beklagar, att jag icke skall hafva annat val än att, såsom en ärlig man, lemna min röst för punktens godkännande. Jag beklagar detta först och främst ur synpunkten af indelta arméns intresse. Man löser nu till sig alla den indelta arméns löneförmåner mot en kontant ersättning, hvilken för tillfället visserligen är ganska aktningvärd och utan tvifvel öfverstiger hvad dessa förmåner för närvarande äro värda. Men jag är öfvertygad, att i en framtid ett motsatt förhållande kommer att ega rum, och när den tidpunkten är inne, tror jag att armén kommer att bittert ångra, att man nu släppt köttstycket för skuggan. Det är nemligen ganska troligt, att de löner, som nu beviljas och äro tillräckliga för befålets anständiga underhåll, under tidernas lopp skola befinnas otillräckliga. Hade armébefålet då haft qvar sina boställen och genom deras stegrade afkomst kunnat öka sina löner, hade det varit i stånd att följa med tiden och med de stigande lefnadskostnaderna, utan att Riksdagen behöfde

höfde befatta sig dermed. Nu deremot, sedan fixa löner blifvit bestämde, måste armébefälet vända sig till Riksdagen och begära ökad anslag för ändamålet. Men som befälet är en mycket talrik corps och hvarje löneförbättring för densamma därför stiger till högst betydliga summor, äfven om en jemförelsevis ringa förhöjning ifrågasättes, är det sannolikt, att Riksdagen icke gerna skall vilja punga ut med dessa summor.

*Angående
öfverlemnande
till statsverket
af indelta ar-
méns aflönings-
tillgångar
m. m.
(Forts.)*

Särdeles beklagar jag underbefälet. Detta har hittills suttit på sina boställen och bergat sig temligen väl samt utgjort en i det hela aktningsvärd och aktad samhällsklass. Men hädanefter fruktar jag, att förhållandet blir annorlunda. Underbefälet kommer antagligen att allt mera flytta in i städerna och der förmodligen icke bibehålla samma välmående och aktade ställning, som det förut innehaft.

Man har från statsrådsbänken anmärkt, att synnerliga svårigheter skulle förefinnas att jemnt fördela dessa aflöningsförmåner, ifall de skulle bibehållas för arméns räkning. Jag för min del tror dock icke, att dessa svårigheter skulle varit öofvervinneliga, ifall man öfverlemnade åt Arméförvaltningen uppdrag att utarrendera boställena för hela arméns räkning och sedermera af inkomsterna deraf lemna lika stora bidrag åt alla inom samma grad. För öfrigt hyser jag mot förslaget i denna punkt äfven den betänkligheten, att det, såsom en annan talare på förmiddagen yttrat, är en spik i indelningsverkets likkista, medan vi ännu hafva indelta armén kvar och icke hafva fått någon ny arméorganisation till stånd. Hade vi redan erhållit en ny härordning, bygd på annan grund än den närvarande, eller om vi säkert kunde hoppas, att det nu framlagda förslaget till en sådan skulle blifva antaget, då vore det visserligen i sin ordning, att man skyndade sig så fort som möjligt att rifva ner det gamla. Men jag tror icke, att *det* förslaget blir godkänt, och jag fruktar, att år skola förflyta, innan ett fullt antagligt arméförslag, om hvilket alla vilja ena sig, ser dagen. Under sådana förhållanden synes det mig icke vara klokt att rikta ett mördande hugg åt det bestående, såsom det skett i ifrågavarande förslag.

Emellertid har jag med mitt uppträdande icke haft för afsigt att motsätta mig bifall till betänkandet i denna del, utan endast velat hafva till protokollet antecknad, att jag är särdeles ledsen öfver, att frågan blifvit bragt till sin nuvarande punkt, och att jag öfverlemnar äran af detta förslag åt dem, som framkommit med detsamma, likasom de ock må bära ansvaret därför. Jag bifaller alltså 6:te punkten.

Herr Åstrand: Under den diskussion, som här egt rum om första och andra punkterna, har jag hört uttalas hvarandra motsatta åsichter med afseende å tillämpningen af sjetten punkten och aflönandet af arméns befäl, oaktadt talarne kommit till samma resultat. Mera än en talare har yttrat, att de tillgångar, som statsverket sålunda skulle erhålla, antagligen icke komme att be-

Angående
öfverlemnande
till statsverket
af indelta ar-
méns aflönings-
tillgångar
m. m.
(Ports.)

täcka de ökade utgifter, som Riksdagen åtagit sig för arméns aflöning, då andra deremot påstått att de skulle lemna öfverskott. Efter min åsigt är den senare uppfattningen riktig, då boställena, genom att utarrenderas på längre tid, t. ex. 20 år, både blifva bättre skötta och gifva större inkomster.

Stats-Utskottets ordförande nämde äfven såsom en replik mot en annan talare, att den nu fastställda löneregleringsstaten icke torde komma att längre hafva bestånd, derest en ny arméorganisation blifver införd, enär man kunde vara förvissad, att i sådan händelse fordringar på ytterligare förhöjning i lönerna skola framställas i sammanhang med en än vidare utsträckt tjenstgörings-skyldighet. Jag tror, att detta antagande har sin fulla giltighet och delar icke Herr Abr. Rundbäcks åsigt att det kommer att dröja, snart sagdt i evighet, innan en ny härordning kan bringas till stånd. Emellertid måste jag beklaga, om denna punkt antages i oförändradt skick, emedan i ty fall vid en kommande riksdag blefve svårt att säga, huru mycket statsverket erhållit eller erhåller af de indragna boställena, helst jag är öfvertygad att de komma att lemna statsverket ett betydligt öfverskott utöfver det förslagsanslag, som i dag blifvit beviljadt, och denna min öfvertygelse grundar jag icke blott på den erfarenhet jag har, att boställen som utarrenderas för en längre tid, lemna mycket större afkomst än då de arrenderas bort för boställshafvarens lifstid, utan äfven på den omständigheten, att till dessa boställen flerstädes höra oerhörda skogstillgångar, hvilka hittills icke blifvit så tillgodogjorda som sig bort och som böra underkastas en ordnad hushållning. Fördenskull vore det önskligt, att i denna punkt tillades några ord, hvilka för hvar och en, som kan komma att yttra sig om framtida förslag till löneförhöjning åt armén, gjorde klart, huru långt inkomsterna af dessa boställen skulle kunna räcka. Enligt mitt ändringsförslag skulle ifrågarande punkt i utlåtandet erhålla följande lydelse: "att Riksdagen må för sin del besluta, att indelta arméns nuvarande aflöningsstillgångar, med undantag af hvad för nu föreslagna lönereglering framgent eller för kortare öfvergångstid tages i anspråk, skola, senast i sammanhang med den statsreglering, som kommer att 1877 års Riksdag föreläggas, öfverlemnas till statsverket för att der särskildt bokföras, emot det att" etc. Genom tillägg af orden "för att der särskildt bokföras" skulle ingen ändring göras uti den dispositionsrätt till boställena, som Riksdagen nu har, men väl den fördei vinnas, att man lätt kunde få en öfverblick öfver de inkomster, som statsverket erhållit eller för hvarje särskildt fall komme att erhålla af dessa boställen. Härigenom skulle ock blifva lätt att, om framdeles från nuvarande boställshafvare gjordes framställningar om lönetillägg, genast utröna, huruvida bifall till dessa framställningar skulle medföra någon direkt utgift för statsverket eller om den kunde betäckas af det öfverskott i statsverkets inkomster, som af boställenas öfvertagande blifvit en följd.

Jag anhåller om proposition å detta mitt förslag.

Grefve Posse: Af de talare, som yttrat sig angående föreliggande punkt, hafva de två förste väl gifvit anledning till åtskilliga repliker, men då diskussionen varat länge nog och ämnet är fullt uttömdt, vill jag ej besvåra Kammaren med en gen-drifning från min sida af deras anmärkningar, helst jag för öfrigt finner detta helt och hållet öfverflödigt. Deremot anser jag för min pligt att af rent formela skäl yrka bifall till det förslag, som Utskottet i föreliggande punkt framställt. Beträffande Herr Åstrands nyss väckta ändringsförslag uti denna punkt, torde jag böra korteligen anföra några ord. Efter hvad jag har mig bekant, är ett dylikt förslag framställt äfven i Första Kammaren, hvilken dock, såsom jag tror på goda skäl, afslagit detsamma. Derunder döljer sig en oförtydbar, om än svag förhoppning att af inkomsterna från boställena kunna grunda en stående fond att anlitas vid behof. Första Kammaren har ansett en sådan åtgärd för närvarande obehöflig, förmenande, att om Riksdagen framdeles ansåge nödigt meddela Statskontoret uppdrag att särskildt bokföra dessa inkomster, Riksdagen dertill vore oförhindrad. Om man erkänner en dylik åtgärd för närvarande vara öfverflödig och man derjemte vet, att Första Kammaren icke bifallit förslaget härom, torde det väl ej heller vara skäl, att denna Kammare godkänner Herr Åstrands förslag, enär i motsatt fall följden endast skulle blifva gemensam votering, hvartill förslaget ej synes mig innebära tillräckligt stor anledning.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt, sådan den lyder utan det af Herr Åstrand föreslagna tillägg.

Häruti instämde Herrar *Werner Ericson* och *Lundqvist*.

Herr P. Staaff: Jag anhåller att få i protokollet anteknadt, att jag till alla delar instämmer med Herr A. Rundbäck. Endast den långt framskridna tiden hindrar mig att utförligt, som jag annars hade önskat, behandla frågan och att till hvad redan blifvit yttradt göra de tillägg; hvartill jag kunde finna mig befogad.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner, i enlighet med de yrkanden som blifvit gjorda, dels på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick, dels på bifall till samma förslag med ett sådant tillägg som Herr Åstrand i sitt nu afgifna yttrande föreslagit, dels ock på afslag; och som svaren utföllo med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen, hade alltså Utskottets hemställan i oförändradt skick af Kammaren bifallits.

7:de och 8:de punkterna:

Blefvo äfvenledes bifallna. Vid föredragning dernäst af 9:de punkten, hvaruti Utskottet hemställt, att för Generalstabens fortgående utveckling och tillämpning af dess nya lönestat måtte på extra stat för år 1876 anvisas ett belopp af 76,590 kronor, erinrade Herr Talman-

Angående
öfverlemnande
till statsverket
af indelta ar-
mens aflönings-
tillgångar
m. m.
(Forts.)

Anslag till
General-
stabens.

Anslag till
General-
staben.
(Forts.)

nen, hurusom Grefve Posse i sitt anförande under öfverläggningen angående 1:sta och 2:dra punkterna gjort framställning om vissa ändringar och tillägg i åtskilliga af de vid utlåtandet fogade tabeller, och deribland jemväl om ett tillägg i den föreslagna staten för Generalstaben; och hemställde Herr Talmannen, att såväl förevarande 9:de punkt som jemväl de öfriga punkter, hvilka Herr Grefve Posses ändrings- och tilläggs-förslag afsågo, måtte få till afgörande förekomma i den ordning och med den lydelse som utlåtandet upptog, men att, oberoende af de beslut som rörande dessa punkter kunde komma att fattas, Kammaren förbehölle sig rätt att särskildt pröfva Herr Grefve Posses förslag, när slutligen tabellerna komme att till föredragning anmälas.

Denna hemställan bifölls; och blef, uppå derå af Herr Talmannen framställd proposition, den nu föredragna 9:de punkten, med här ofvan angifna förbehåll, af Kammaren bifallen.

10:de—14:de punkterna:

Biföllos.

15 punkten:

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.

Utskottet hade hemställt,

att i afseende å hvad Kongl. Maj:t i nåder föreslagit rörande anslag till *Indelta arméns och Vermlands fältjägare-regementes vapenöfningar*,

a) den föreslagna förhöjningen för underofficerarnes portion under vapenöfningarne, 55,000 kronor, måtte af Riksdagen på extra stat beviljas; men

b) den i öfrigt äskade tillökningen 420,000 kronor icke af Riksdagen medgifvas.

Efter föredragning af *mom. a)* biföll Kammaren Utskottets deruti framlagda förslag.

Beträffande *mom. b)*, var inom Utskottet reservation afgifven af Herr *E. af Klint*, med hvilken åtskillige af Första Kammarens ledamöter instämt och som yrkat, att Riksdagen, med afslag å Utskottets förslag, måtte så till vida bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att den beviljar en förhöjning för nästkommande år i anslaget till *Indelta arméns och Vermlands fältjägare-regementes vapenöfningar* af 270,000 kronor.

I anledning af Utskottets hemställan i detta senare moment uppstod nu en öfverläggning och anförde

Chefen för Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet *Weidenhielm*: Stats-Utskottet, som — jag erkänner det tacksamt — i allmänhet välvilligt behjertat fjerde hufvudtitelns anslagsbehof, har dock icke ansett den äskade förhöjningen i anslaget till *Indelta arméns och Wermlands fältjägare-regementes vapenöfning*

gar vara af oundgängligt behof påkallad, och detta af skäl till hvilka jag anhåller att få återkomma. Men först ber jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att den ifrågavarande förhöjningen icke utgör kostnad för i någon mån utsträckta vapenöfningar, utan är ett anslagsbehof, som de stegrade prisen å lifsförnödenheter ovilkorligen framtvinga, i fall arméens vapenöfningar skola ega rum under den tid och till det omfång, som Riksdagen medgifvit vara behöfligt, så vidt vi skola vidmakthålla vår indelta armés duglighet.

*Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Jag tager mig i detta afseende friheten att nämna några exempel, huru portions- och rationsprisen stigit, hemtade från de sista auktioner, som nästlidna år höllos för mötena med Indelta arméen och Wermlands fältjägerregemente, samt visa i hvad mån Arméförvaltningen lyckats i sina bemödanden att göra någon nedsättning i dessa pris. Hvad rationspriset beträffar, utgjorde detsamma vid Lifregementets dragoncorps 1 krona 72 öre; --- der lyckades Arméförvaltningen att få ned priset med 3 öre; Lifregementets husarcorps betingade rationen ett pris af 1: 69, och vanns en nedsättning af 4 öre, -- under det att vid Smålands husarregemente med ett rationspris af 1: 70 nedsättningen uppgick till 10 öre. Hvad angår sjelfva kokfödan, kostade en portion vid Lifregementets husarcorps 67 öre; vid hvardera af Smålands och Skånska husarregementena 64 öre; vid Westgöta regemente 67 öre; vid Skaraborgs regemente likaledes 67 öre; vid Vesterbottens regemente 75 öre o. s. v.; i hvilka pris åstadkoms genom Arméförvaltningens bemödanden en nedsättning af 4, 8 till 10 öre. Det är dessa höga pris, som föranledt den åskade förhöjningens betydliga siffra, och hvilka gäckat förhoppningarne om ett möjligen inträdande prisfall, hvarigenom man väntade att vinna några besparingar för betäckande af den redan sistlidna år genom prisstegring framtvingade bristen i mötesanslaget. Under sådana omständigheter finnas endast tvänne alternativ, att antingen betydligt inskränka den indelta arméns nuvarande vapenöfningstid eller ock bevilja den åskade förhöjningen.

Stats-Utskottet synes hafva valt det förra alternativet. Utskottet säger nemligen i motiveringen till föreliggande betänkande: "Då en fullständig omskapning af landtförsvaret förestår, och i sammanhang dermed en "helt och hållet" förändrad anordning af härens öfningar otvifvelaktigt kommer att ega rum, har en så betydlig förhöjning i förevarande anslag icke syntts nu vara af oundgängligt behof påkallad". Om förhållandet vore, att den omnämnda helt och hållet förändrade anordningen af härens öfningar afven medförde total förändring i våra reglementen af instruktioner i vår taktik och fälttjänst, med ett ord gifve en helt annan riktning åt den militära uppfostran och utbildningen, skulle må hända någon tids fullkomlig vapenhvila icke vara så skadlig, under hvilken man kunde glömma det gamla och sätta sig in uti det nya, innan man började tillämpa det, men denna förändring i ordnandet af härens öfningar består endast och allenast uti den vinst af tid, under hvilken man, följande alldeles samma läror som

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

nu, hinner att åt befäl och trupp gifva fullständigare utbildning. Då det emellertid är af utomordentlig vigt att, vid den förestående öfvergången till ett nytt härväsende, man kan stödja det nya vid kadrer, som ega en mera grundlig kunskap och öfning, så förefaller det mig, som den förestående nya arméorganisationen vore ett ytterligare skäl att ej förkorta tiden för våra vapenöfningar, hvilka i sin nuvarande utsträckning äro nödvändiga, såvida man skall kunna påräkna den indelta arméens befäl och trupp såsom stödjande länkar mellan den gamla och den nya härordningen. Jag vill således häruti snarare hemta skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition än för afslag derå, och jag skulle lifligt önska, att ett sådant yrkande blefve inom Kammaren framställt och antaget.

Grefve Posse: Anslagen till den fjerde hufvudtiteln har, så långt vi minnas tillbaka, utgjort föremål för de lifligaste strider inom representationen, och likväl hafva dessa anslag under de senaste åren stigit högst betydligt. Jag har här i min hand en tabell, som visar, att på de sista tio åren, eller från år 1866, anslagssumman för fjerde hufvudtiteln ökats från 10 millioner kronor till hvad som vid nästlidna års riksdag beviljades, eller 15 $\frac{1}{2}$ millioner, och vid förevarande riksdag ställer anslaget sig ännu högre. Bland de anslag, som under dessa tio år hufvudsakligast tyngt hufvudtiteln, är just öfningsanslaget. Det har under denna tid ökats från 825,000 R:dr, som det var för 10 år sedan, till 1,270,000 R:dr, som det är i nu gällande stat, och nu begär man utöfver dessa 55,000 kronor, som vi nyss beviljat, ytterligare 420,000 kronor. Detta har Stats-Utskottet funnit alltför mycket, och det har äfven visat sig, att behovet varit beräknadt efter de pris, som gälde under år 1874 och således efter de högsta pris, som någonsin varit gällande vid vapenöfningarne. Då en ledamot af Stats-Utskottet företagit sig att göra en kontraberäkning öfver kostnaden, i fall man toge 5 års medelpris till beräkningsgrund, har han också kommit till den slutsats, att en kostnadssumma af 270,000 kronor skulle vara fullt tillräcklig. I sin reservation har denne ledamot af Stats-Utskottet äfven yrkat bifall till denna summa, men majoriteten inom Utskottet har deremot afstyrkt hela det begärda anslaget hufvudsakligast på den grund, att under nuvarande förhållanden, och då arméorganisationen ej kommit i ett fastare skick, den redan beviljade summan syntes böra vara tillräcklig för alla öfningarne med undantag af höstmanövrerna. Dessa äro de skäl, hvarpå majoriteten inom Stats-Utskottet till Riksdagen hemställt om rent afslag å Kongl. Maj:ts framställning beträffande detta anslag, och jag tror att, om man vill vara billig, det måste medgifvas, att en *alltför hastig* höjning af anslaget icke bör ifrågakomma, ty det är af natur att kunna höjas huru mycket som helst och ändock alltid kunna användas genom att så långt utsträcka vapenöfningarne, att beloppet åtginge, äfven om det blefve beräknadt tre eller fyra gånger så högt som det nu är

ifrågasatt. Jag anhåller, på de skäl jag haft äran anföra, vördsamt hos Kammaren om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

*Anslag till
indelade arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Herr C. A. Larsson: Då denna hufvudtitel, efter den seger Herr Krigsministern vunnit, tagit sådana dimensioner, att man i sanning står sig slätt, när man kommer hem till landsbygden och nödgas erkänna, att Riksdagen beviljat snart sagdt alla tillökningar som begärts, hemställer jag till Herr Krigsministern, om han icke skulle kunna finna sig uti att låta åtminstone detta anslag falla. De gamle gubbarne vid den indelta armén äro verkligen så inrotade i vapenöfningarne, att jag ingalunda tror, det vara riksvådligt, om några dagar gå bort från den vanliga öfnings-tiden. När soldaten i 20 eller 30 år inöfvat ett och detsamma för hvarje år, kan man väl hysa någon förhoppning, att han nu skall vara så lärd, att han utan någon fara för landets väl kan uti öfnings-tiden lemnas någon rast på gamla dagar. Stats-Utskottet har här, mot sin vana uti de öfriga punkterna, hemställt om afslag å Kongl. Maj:ts proposition, och jag yrkar för min del bifall till Stats-Utskottets afslag.

Herr Lindmark: Det intryck, diskussionen angående 1:sta och 2:dra punkterna på mig gjort, är att vi för att komma till det resultat, som af landet och icke minst af denna Kamare så lifligt önskas, nemligen försvarsfrågans snara lösning, måste åtnöja oss med att småningom steg för steg närma oss frågans lösning; ty genomgripande, länge efterlängtade reformer möta ofta, när vi befinna oss ansigte mot ansigte mot dem, starkt motstånd, såsom vi i denna Kamare förnummit, då frågan förevar om löneroglering för indelta arméns befäl. Emellertid hafva vi nu tagit ett stort steg framåt, och för min del är jag Stats-Utskottet tacksam, att det betraktat frågan om lönerogleringen såsom en stor fråga och bifallit Kong. Maj:ts proposition i denna del. Deremot erfar jag icke alldeles samma belåtenhet, då jag kommer till Utskottets yttrande angående vapenöfningarne. Det förefaller mig, som om Stats-Utskottets sparsamhetsifver der gått alltför långt och trädt fram under skydd af motiv, som ingalunda tåla granskning. Utskottet säger nemligen: "Då en fullständig omskapning af landförsvaret förestår och i sammanhang dermed en och hållet förändrad anordning af härens öfningar otvifvelaktigt kommer att ega rum, har en så betydlig förhöjning i förevarande anslag icke syntts nu vara af oundgängligt behof påkallad." Att en ny arméorganisation må vara att förvänta, bestrides ingalunda, men huru de erforderliga öfningarne *derföre* kunna inskränkas, kan jag ej föreställa mig, tvärtom, vill det förefalla mig temligen gifvet och klart, att, då man öfvergår från en gammal till en ny härordning, just största ansvaret skall hvilat på den förutvarande officerscorp-sen, och det ligger då i sakens natur, att, med ökad tjenstgöring, en ständig handledning af nya rekryter, af befalet kräfves en arbetsamhet och en fullkomlig insigt i yrket, som är det nödvändiga vilkoret för att manskapet på minsta möjliga tid må kunna bi-

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

bringas den största möjliga insigt i och vana vid sina militära skyldigheter.

Här har talats om, att denna hufvudtitel stiger år från år och att, då man kommer hem till landsbygden, man icke skall kunna stå till svars inför sina kommittenter för dessa stora anslag som blifvit beviljade. Jag skulle önska att de, som föra sådant tal på tungan, i stället ville se saken sådan den är och komma till insigt derom, att enda sättet för oss att en gång vinna ett betryggande försvar är att se saken modigt i ögonen och att vänja oss vid tanken på, att vi måste underkasta oss både personliga och ekonomiska uppföringar; ty vill man icke göra det, blir man måhända en dag underkastad dylika uppföringar i vida högre grad. Det är detta öppna språk jag skulle önska att höra uttaladt af dem som representera det svenska folket, ty jag tror, att det finnes nog mycken fosterlandskärlek hos detta folk för att inse, det här icke medgifvas andra anslag än de, som verkligen äro nödvändiga.

Jag talade om vapenöfningarna och anser mig böra framhålla, att, så som jag tänkt mig saken, dessa icke hufvudsakligen äro afsedda för de indelta soldaterna utan mera för officerarne, och då man gång på gång sagt, att vi hafva ett mindre betryggande försvar, men ändock drager in på arméns öfningar, vid hvilka officerarne hafva det egentliga tillfället i fred att se krigets förhållanden i stort, huru mycket mera riskerar man icke då år från år genom en sådan hvila. Kunna dessa fältöfningar ställas i förbindelse med andra klassens bevaringsöfningar — och något oöfverstigligt hinder härför kan jag icke se — så vore detta så mycket mera önskvärdt, ty derigenom att andra klassens bevaring komme att tillsammans med stammen deltaga i dessa visserligen ansträngande men dock manliga och lifvande fältöfningar, kunde till samhällets olika lager nedtränga riktigare och mindre afskräckande begrepp om de ännu med så mycken fördom betraktade militäröfningarna, så att man så medelst icke obetydligt skulle hos allmänheten verka till fördel för en på allmän värnpligt grundad arméorganisation.

Af dessa skäl anser jag mig icke sakna berättigande att yrka afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men då jag tror, att ingen förhoppning förefinnes att Kammaren härtill lemna sitt bifall, anhåller jag att få förena mig uti reservanternes från Första Kammaren förslag.

Grefve Björnstjerna: Till största delen förekommen af den siste ärade talaren, anhåller jag emellertid att litet närmare få utveckla det förslag, som reservanterne från första Kammaren i Stats-Utskottet aflemnade. Kongl. Maj:ts proposition är, såsom Herr Krigsministern nyss uppgaf, uppgjordt i enlighet med beräkningar, grundade på prisen, sådana de stälde sig under nästlidna år. Då dessa emellertid voro ovanligt höga, torde möjligen en derpå grundad beräkning icke vara fullt tillförlitlig. Om man deremot till norm för beräkningen antager de sista fem årens

medelvärde, kommer man onekligen till ett säkrare resultat. Det är detta Herr af Klint i sin reservation gjort. Enligt denna beräkning skulle alla de ifrågavarande öfningarne kunna utföras, i fall anslaget ökades med 270,000 i stället för de 450,000 kronor, som Kongl. Maj:t i detta afseende begärt. Jag vill icke trötta Herrarne med uppläsning af de upgjorda sifferberäkningarne; meddelade af Arméförvaltningen, äro de dock obestriddigen fullt tillförlitliga.

Hvad åter beträffar Herr Ordförandens i Stats-Utskottet erinran derom, att vi nyligen vid afgörandet af 1 mom. af denna punkt, beviljat en tillökning i anslaget för fältöfningarne af 55,000 kronor, ber jag få nämna, att denna tillökning visserligen är något alldeles nytt, men att den icke bidrager att utsträcka öfningarne en enda dag. Enligt det beslut, vi fattat i hufvudfrågan, eller den rörande löneregleringen, skulle ju underofficerare hädanefter under öfningarne erhålla portion in natura, hvilket de förut icke haft. Det var till *detta* ändamål som de nämnda 55,000 kronorna anslogos, således alldeles icke för någon ens den ringaste utsträckning af öfningstiden. Hvad åter öfningsanslaget angår kan det vara skäl att påpeka, det Regeringen redan å sin sida sökt göra så många besparingar derå, som den kunnat. Jag tror mig hafva rätt att upplysa, att t. ex. vapenöfningarne för kavalleriregementena i år blifvit minskade med 6 dagar, hvilket på en öfningstid af några och tjugu dagar icke är någon obetydlighet. Att nu indraga hela det begärda anslaget och således ytterligare inskränka den redan alltför korta öfningstiden, förefaller mig vara ganska vågadt.

Vi hafva här på förmiddagen hört åtskillige talare säga, att man icke borde bifalla den begärda löneregleringen, därför att man icke visste, hvad arbete som af officerarne komme att fordras. Jag vågar påstå, att jag talar i mina kamraters namn, då jag försäkrar, att deras högsta önskan är att få tillfälle att arbeta; att få visa det de både kunna och vilja så inöfva den trupp de föra, att den i farans stund kan blifva till nytta. Det vore under sådana förhållanden illa att så nedsätta anslaget till öfningarne, att de måhända vigtigaste af dessa eller de större manövrerna omöjliggöras. Man säger, att regementsmötena kunna i alla fall fortgå, och en talare på östgötabanken anmärkte derjemte, att de indelta soldaterna voro så väl öfvade förut, att regementsmötena kunde vara mer än tillräckliga för att "uppkoka gamla grenadörer", jag tror detta var uttrycket. Då, såsom Utskottet jemväl påpekat, en ny härordning är stundande, och då, när en sådan, vare sig mer eller mindre fullständig, genomföres, man måste använda en större del af indelta armén till befäl för de värnpligtige, bör man väl äfven i tid söka dertill utbilda dessa soldater, såvida icke anslaget till de blifvande öfningarne med de värnpligtige skall vara helt och hållet bortkastadt. Det är således icke fråga om att fortsätta den gamla slentrianen, utan att ställa öfningarne så, att den nu befintliga truppen utbildas derhän, att den kan leda beväringen.

*Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

Hvad särskildt angår dessa större öfningar, som Stats-Utskottet ansett kunna utan skada försvinna, har redan den föregående talaren visat, att de äro ytterst viktiga för arméens utbildning. Det är till stor del dylika öfningar, som gjort den preussiska arméen till hvad den i närvarande stund är. Man kan säga, att regementsmöten närmast äro att likna vid den undervisning, som meddelas i de lägre klasserna i skolan, under det att de stora fältöfningarne äro att betrakta såsom skolans högre klasser. Utan den utbildning, som dessa sistnämnda öfningar skänka, kan befälet svårligen vinna nödig skicklighet; framför allt måste erkännas, att det högre befälet och generalstaben utan tillfälle att öfva sig i större truppmassors förande omöjligen kunna förvärfva erforderlig erfarenhet och insigt i krigets svårlärda konst. Då nu tankarne icke torde vara delade derom, att utan ett öfvadt generalitet och en skicklig generalstab föga kan uträttas, truppen må vara huru tapper som helst, anser jag, att Riksdagen icke bör tveka att bevilja medel till dessa så viktiga öfningar. Jag talar icke af ensidigt skräintresse, utan af den fulla öfvertygelse, att det gäller fosterlandets sanna bästa, när man yrkar, att vår armés utbildning blir sådan, att den i nödens stund är stridsduglig och kan motsvara sitt ändamål.

Jag hoppas således, att Andra Kammaren skall bifalla den vid detta betänkande fogade, af Herr af Klint afgifna reservation samt följaktligen bevilja en förhöjning i anslaget till ifrågakvarande vapenöfningar af 270,000 kronor; och tillåter jag mig att härom vördsamt framställa yrkande.

Herr C. A. Larsson: Om våra hemmavarande kommittenter hungrade och törstade efter några stora förhöjningar i hufvudtitlarne, så kunde det verkligen vara glädjande för oss, landsortens representanter, att komma hem — ty vi behöfde då icke frukta att hafva handlat emot deras önsknings — men så är icke förhållandet, och orsaken härtill är snart funnen: Det är icke så lätt för dem, som skola bestå fiolerna, att samla ihop medel till dessa stora statsutgifter, som hvarje år växa med en förfärande fart.

Det tycktes af Herr Lindmarks anförande nyss, som trodde han, att regeringen skulle blifva aldeles rädlös, om hon icke finge den ifrågakvarande anslagsförhöjningen. Den farhågan torde dock vara ogrundad, ty det för ändamålet hittills utgående anslaget, 1,270,000 kronor, skulle ju alltid vara att tillgå; och jag för min del kan sannerligen icke förstå, hvarför regeringen icke skulle kunna reda sig med den summan i år lika väl som under de föregående åren, summan har hittills varit fullt tillräcklig icke endast till de vanliga vapenöfningarne, utan äfven till de gemensamma fälttjänstöfningarne eller s. k. manövrerna; någon klagan öfver dess otillräcklighet har hittills icke försports. Jag fruktar verkligen, att, om man fortgår på den banan att oupphörligen höja skatterna och statsutgifterna, staten slutligen skall blifva ruinerad. Man kan visserligen invända, att det nu icke är fråga

om någon direkt skatteförhöjning, men våra hufvudsakligaste statsinkomster, tullen och bränvinsskatten, komma dock från den stora allmänheten, den jemförelsevis minst bemedlade delen af befolkningen, och dess förmåga att skatta till staten växer, som bekant, alldeles icke i samma proportion som statens anspråk på ökade inkomster. Och de, som icke här i Kammaren äro representerade, äro icke de bland befolkningen, som skatta minst. Vid sådant förhållande torde det åtminstone icke vara för mycket begärdt, att man innan penningarne beviljas söker göra klart för sig, huruvida det ändamål, hvartill de skola användas, är skadligt eller nyttigt. Jag vill visst icke påstå, att det är skadligt att öfva den gamla stammen, men jag anser det öfverflödigt att dessa gamla soldater, som under 20 a 30 år öfvat sig så mycket att de blifvit så fullärda, att de kanske kunde blifva generaler allesammans, ändå hvarje år skola öfvas om igen. Jag kan derföre icke föreställa mig, i synnerhet då härtill kommer, såsom jag nyss påpekat, att regeringen för nästa år har för ändamålet att disponera ett lika stort anslag, som under de föregående åren, att någon synnerligen stor fara i militäriskt afseende skulle uppkomma genom att afslå den begärda tillökningen, eller att dessa gamla indelta soldater, som förut exercerat i så många år, skulle glömma bort sin krigiska skicklighet, endast och allenast derföre att öfningarne under ett enda år ej bedrefves i samma omfång som förut. För öfrigt är det ej heller så säkert, att den goda tiden kommer att fortfares under år 1876; prisförhållandena kunna ju då hafva nedgått så mycket, att någon tillökning i anslaget ej behöfves. Hade ej det der stora öfverskottet i statskassan visat sig, så hade kan hända icke heller förhöjningen af Herr Krigsministern blifvit ifrågasatt; han hade då möjligen nöjt sig med det gamla anslaget, 1,270,000 kronor, och ej brytt sig om att begära ytterligare 420,000. I hvilket fall som helst är det, enligt min åsigt, vår skyldighet att såsom representanter iakttaga en viss måtta i afseende på anslagen under denna hufvudtitel, som under de senare riksdagarne oupphörligen vuxit med ganska stora belopp. Inom Stats-Utskottet var man också allmänt af den mening, att rikets välfärd icke i någon mån skulle sättas på spel, om förhöjningen icke beviljades. En ny härordning skall ju nu snart införas; och det är väl de blifvande soldaterna i denna nya armé, som man i främsta rummet bör öfva, och ej våra gamla, redan under många år öfvade indelta soldater. Och hvad rekryterna angår, så kunna de öfvas ganska fullständigt för det nu utgående anslaget, ty detta har ju räckt till ej endast till de vanliga vapenöfningarne, utan till och med till s. k. fältmanövrer, den ena gången i Skåne, den andra i Vestergötland o. s. v., och då måtte det väl stå bi till rekrytöfningarne och med god hushållning kanske äfven till fältmanövrer, om ock dessa ej kunna blifva så storartade som deras föregångare. I landsorten säger folket, som tror att en hvar af oss röstat för ett anslag, som beviljats, att det är vi som skjuta på och öka statsutgifterna. Men detta är icke förhållandet. Den

*Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

*Anslag till
indelta arméns
vapenöfnningar.
(Forts.)*

som någorlunda följt med tidningspressen och der tagit kännedom om hvad som skett vid riksdagen, säger ingenting ondt åt oss, när vi komma hem — det är sant — men med flertalet af våra kommittenter förhåller det sig icke så. Jag tror emellertid icke, att det är skäl att oupphörligen, det ena året efter det andra, öka statens utgifter. Hvad nytta det nu ifrågavarande anslaget i verkligheten skulle medföra, hafva vi dessutom hört af generaler och andra sakkunnige män: vi hafva intet försvar, oakadt vi på detsamma bortkasta så mycket penningar — se der det verkliga förhållandet!

Jag hemställer om afslag å den Kongl. propositionen och bifall till Stats-Utskottets hemställan i ämnet.

Herr Hæggström: Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag, icke hufvudsakligen på de af den siste talaren anförda sparsamhetsskäl, utan på ett annat skäl, hvilket anförts af den ärade generalen, som sitter här vid sidan af mig. Han slutade sitt anförande med att säga, att han hoppades att Kammaren skulle bifalla Kongl. Maj:ts förslag, emedan vi borde sätta hären i stridbart skick. För någon tid sedan fälde han emellertid ett annat yttrande, och det var att den indelta armén vore komplett oduglig till landets försvar, att den på sin höjd dugde till upprätthållandet af den inre ordningen i landet. Jag hemställer till honom, om han tror att denna ordning på något sätt nu är hotad eller störd, så att armén derföre skulle behöfva öfvas. Men då så icke är förhållandet, så förmodar jag att Kammaren tager för godt, hvad den ärade talaren sist yttrade, nemligen att den indelta armén är komplett oduglig, och just på denna grund yrkar jag afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till Stats-Utskottets förslag. Ty det kan ju, enligt den ärade talarens egna ord, ej tjena till något att längre öfva den indelta armén.

Herr Toll: Det har så ofta både i tal och skrift uttalats den öfvertygelsen, att vårt nuvarande försvarsväsende är svagt och otillfredsställande. Under sådana förhållanden kan jag icke finna skäl att ännu mer nedsätta dess kraft genom att underlåta att öfva den befintliga arméen, och derför instämmer jag i Grefve Björnstjernas yrkande, att Kammaren måtte antaga Herr af Klints vid Utskottets betänkande fogade reservation.

Herr Nyblæus: Man hör icke så sällan sägas: "Vi hafva icke något försvar", och jag hörde nyss samma yttrande med stark stämman uttalas i min närhet, men jag tror dock, att deri ligger icke så ringa öfverdrift. Afven om man medgifver att vårt försvar icke är tillfredsställande, icke är hvad det bör vara, så är det dock en stor skillnad mellan ett försvarsvärk, som icke är fullt tillfredsställande, och intet försvar. Ungefärligen enahanda torde förhållandet vara i flera andra stater. Se vi emellertid litet närmare på saken, skola vi finna, att vi hafva ganska god tillgång först och främst på manskap både i vår indelta och värfvade stam

och beväring, samt vidare på materiel, som år från år kompletteras och för närvarande icke är så obetydlig. Vi hafva äfvenledes ett befäl, som visserligen är otillräckligt, men dock åtminstone till någon del fyller behovet, och i nödens stund, tills man hunnit att komplettera detsamma, skall kunna användas. Den klenmodiga tanken, att vi, om kriget nu komme öfver oss, skulle vara helt och hållet försvarslösa, vill jag icke dela. Vi hafva, såsom jag nämnt, befäl, manskap och materiel. Hvad som fattas oss är tillräcklig öfning. Den är, med hvilken härorganisation som helst, det mål, hvartill vi böra sträfvä och hufvudvilkoret för härens duglighet. Man må ordna saken huru man vill, skall man i allt fall, om erforderlig öfning åt hären icke beredes, hafva åstadkommit en arméorganisation endast på papperet. Det är ju alldeles tydligt, att, om vi också använda de allra största kostnader på anskaffande af en stor, tidsenlig och ypperlig krigsmateriel, men lägga den i öofvade och osäkra händer, den icke skall blifva väl använd samt slutligen till och med går förlorad, emedan fienden tager den ur dessa öofvade händer. Kanoner skjuta icke af sig sjelfva, icke heller gevär; de måste föras med säker hand, och säkert öga. Allt detta vinnes endast genom öfning, hvilken således är hufvudsaken af alltsammans. Att göra allt annat, men underlåta att bereda soldaten fullständig öfning, är att börja verket, fullfölja det ett stycke, men icke afsluta det. Särskildt vill jag fästa uppmärksamheten uppå, att dessa omfattande fältöfningar, dessa så kallade stora höstmanövrer, verkligen äro att betrakta såsom fulländningen af alltsammans. Anordnas icke dylika öfningar, der man rör sig med fördelningar af alla vapen tillsammans och för öfrigt med allt, som i krig måste förekomma; der generaler, generalstab och intendentur blifva i tillfälle att praktiskt inhemta nödig insigt, vana och säkerhet i sina olika pligter, har man satt upp räknetalet, men icke räknat ut det. Af så väsendtlig vigt anser jag dessa öfningar vara; och jag måste därför på det lifligaste påyrka, att Kammaren må bifalla det förslag, reservanterna från Första Kammaren framställt, då man väl torde få anse, att 270,000 kronor kunna vara för ändamålet tillräckliga.

*Anslog till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Grefve Björnstjerna: Det händer icke ofta, att jag begär ordet två gånger i samma fråga; men vid detta tillfälle anser jag det vara alldeles nödvändigt. Herr Hæggström har nämligen påbördat mig ord, som jag hvarken sagt eller tänkt säga. Jag har lyckligtvis det tryckta protokollet här i min hand och kan således hänvisa till detsamma i fråga om hvad jag vid omnämnda tillfället verkligen yttrat angående indelta arméns otillräcklighet för betryggandet af vårt försvar. Jag anhåller, att få uppläsa den del af mitt yttrande, hvarpå Herr Hæggström har syftat. Den är af följande lydelse: "Jag tillägger, att, ehuru jag hyser den största aktning för vår indelta armé, densamma dock icke är tillräcklig att betrygga detta vårt oberoende. Den är alltför ringa till antalet; den kan icke utbilda en stam för nödigt

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

underbefäl; — hälften af armén skulle dertill åtgå —; den har dessutom ingen reserv. Indelta armén kan vara förträfflig till upprätthållande af ordningen inom landet och såsom kärna för de värnpligtige, men den kan icke i och för sig betrygga vår sjelfständighet“. Finnes häri den ringaste likhet med det yttrande, Herr Hæggström påbördat mig? Jag har för mycken aktning för den indelta armén för att om densamma tillåta mig något dylikt; hvad jag sagt — och det står jag vid — är, att denna indelta armé ensam är *otillräcklig* att betrygga vår sjelfständighet. Men just till följd af denna dess otillräcklighet, anser jag det vara nödvändigt att söka till befäl utbilda hela den del deraf, som dertill befinnes lämplig. Det är således icke för att öfva dessa “utlevade gubbar“, hvilka varit 30 till 40 år i tjenst, som öfningarne borde anställas, utan för att utbilda det stora flertal, som säkerligen kan lemna fullt dugliga underbefälsämnen till den blifvande värnepligtshären. Vore det verkligen så, att öfningarne anställdes på det orimliga sätt, som Herr Carl Anders Larsson föreställer sig, ja, då skulle dessa öfningar icke gagna till något, men detta är ingalunda förhållandet. Numera anordnas de öfverallt så, att karlen hvarje år får lära något nytt och visst icke behöfver uteslutande tröska om det gamla, ehuru en repetition deraf äfven måste ske.

Hvad särskildt vidkommer den nytta, som befälets öfningar medföra, har jag förut sökt utveckla den; andre talare hafva gjort det ännu bättre. Jag skulle på det högsta beklaga, om Riksdagen genom besparingar i smått skulle skada vårt försvar, en sak, som bestämdt kommer att ske, om här ifrågavarande anslag af Riksdagen förvägras.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: En talare sade nyss, att han för fosterlandets väl ville bifalla det anslag, hvarom föreliggande moment handlar. Jag får säga, att äfven jag betraktat denna sak från synpunkten af fosterlandets väl, men att jag just på den grunden önskar afslag å det begärda anslaget. Jag tror, att man gör fosterlandet mycket större tjenst genom att afslå än genom att bifalla detta anslag, ty endast på detta sätt kunna vi fortare framkalla en ny arméorganisation som länge varit eftersträfvad. Man kan mycket väl spåra den innersta afsigten med äskandet af detta anslag. Om det nemligen nu beviljas, ämnar man dermed öfva den gamla armén för att få den i sådant skick, att man sedan skulle kunna säga: “nu behöfva vi icke någon ny arméorganisation“. Denna afsigt spåras äfven i den omständigheten, att man vill öfva beväringen tillsammans med indelta armén på hösten, hvadan jag jemväl från synpunkten af den sålunda åstundade tidens olämplighet får yrka afslag å anslaget, just därför att man nu vill försöka att taga ut beväringen under den tiden af året, då den bäst behöfves för landets odling och näring. När nu icke blott Kongl. Maj:t och hans rådgifvare utan äfven Riksdagen och svenska folket hafva utdömt hela den nuvarande härordningen; är det då skäl att påkosta ytterligare anslag för

denna armés öfningar? Jag tror, att denna fråga ganska lätt kan besvaras, om man blott beslutar sig för att i detalj granska hit hörande förhållanden.

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

Man har sagt, att man skall öfva den indelta armén för att utur dess leder befälsämnen måtte utbildas för den nya härordningen som förestår. Jag tror tvärtom, att vi icke för detta ändamål kunna få lämpligt befäl af den gamla stammen, utan det befäl som dertill erfordras måste hemtas från den nya institutionens egna leder. Det är visserligen sant, att man i början torde blifva tvungen att begagna en del gamla soldater till befäl i den nya härordningen, men detta befäl torde ej behöfva begagnas under lång tid, då jag föreställer mig, att redan efter det de värnpliktige undergått första årets öfning, man ur deras leder skall kunna få mera dugligt befäl än från den indelta armén, isynnerhet om man vill särskildt öfva dertill lämpliga ämnen, hvilket torde blifva nödvändigt.

Man har vidare invändt emot den talaren, som påstått, att vi skulle komma att stå oss temligen slätt inför våra kommittenter, om vi skulle bevilja ett anslag som vore så öfverflödigt som det, hvarom nu är fråga, och uppmanat oss i stället att vi vid hemkomsten skulle för kommittenterna framhålla, att ett dylikt anslag är nödvändigt och utaf högsta behofvet påkalladt. Jag ber den ärade talaren, som yttrade detta, sjelf ställa sig i spetsen för att göra en sådan framställning till *sina* kommittenter, ty jag tror, att äfven han har kommittenter, som icke tycka om att man här utan urskilning talar för och beviljar det ena anslaget efter det andra. För min del känner jag *min* pligt mot *mina* kommittenter, och jag vet äfven min skyldighet att för dem framhålla, hvad jag anser som nyttigt för fosterlandets väl, men hans uppmaning i detta fall har ej på mig kunnat göra någon verkan. Jag hoppas dock, att den ärade talaren icke i sin ordning brister i denna sin uppfattning af saken emot *sina* kommittenter.

Jag yrkar bifall till det föredragna momentet.

Herr Jöns Pehrsson: I denna fråga har jag sedan många år tillbaka haft den åsigt, att det måste vara ett slöseri med statens medel att hyrje år öfva den gamla soldaten, som redan varit med om 10, 15 å 20 möten. Jag instämmer således med Herr C. A. Larsson deruti, att dessa gamla gubbar gerna kunna befrias från skyldigheten att deltaga i höstmanövrerna.

Med anledning af Grefve Björnstjernas yttrande, att vi borde skaffa oss befäl genom att öfva de gamla soldaterna, får jag säga att, om blotta öfningen skapar befäl, jag väl tror att, derest vi låta öfva hela det regemente, öfver hvilket han senast varit chef, och dertill äfven öfriga regementen här i Stockholm, vi nog skulle få tillräckligt antal befäl, om det kan skapas blott genom sådana öfningar, ty tid dertill hafva regementena i Stockholm och andra garnisonerade trupper. Men om den begagnas blir en annan fråga.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i detta moment.

Anslag till
indelta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

Herr Lindmark: Jag fästade mig vid ett uttryck af Herr Sven Nilsson i Efveröd, hvilken med anledning af mitt förra anförande i denna fråga rådde mig att icke sky tillbaka för att ställa mig i spetsen för att inför mina kommittenter framställa hvilka anslag som oundgängligen måste bifallas. Jag tror mig kunna påstå, att jag aldrig fruktat för att högt och tydligt uttala min tanke i frågor, hvilkas betydelse jag tror mig förstå och uppfatta. Min åsigt har städse varit den, att vi icke böra rygga tillbaka för några uppoffringar, då det gäller att betrygga fosterlandets försvar. Och jag hoppas, att den tanken skall allt mer och mer tränga sig på denna Kammäres representanter.

Man har äfven missförstått mina ord, då man förmenat, att jag vore en motståndare mot indelningsverkets afskaffande. Att jag skulle hysa en sådan tanke är så mycket mera orimligt, som jag nogsamnt inser, att denna institution för hvarje dag som går blir allt sämre och inom en ej alltför aflägsen framtid måste ramla af sig sjelf, hvarför det med hvarje dag blir desto nödvändigare att vidtaga åtgärder för dess utbytande mot en mera tidsenlig arméorganisation. Jag har för mycken bekantskap med indelt trupp, för att längre hysa några illusioner om dess lämplighet, och derföre skall det för mig bli en glad stund, när jag får höra att den indelta armén blifvit afskaffad. Deremot tog jag i mitt förra anförande mig friheten påpeka, att öfvergången från den gamla till den nya härordningen skulle betydligt underlättas, om tillfälle till större öfning för officerscorpsen redan nu bereddes, ty det är just denna officerscorps som, när en gång en ny försvarsorganisation blifvit antagen, skall taga detta nya om hand och i detsamma ingjuta lif och en god anda. Vidare sökte jag framhålla vigten deraf, att andra klassens beväring införlifvades med stammen, ty derigenom skulle, såsom jag tror, man småningom kunna arbeta bort den ovilja som ännu finnes i landet mot arméns öfningar. När jag nu talat för dessa öfningar och dertill vågat påstå, att de skulle bidraga till och underlätta den allmänna värnpligtens införande, så hoppas jag att jag dervid iklädt mig alldeles samma förbindelser som någon annan både hvad den personliga och den ekonomiska skyldigheten beträffar.

Hvad Herr Carl Anders Larssons yttrande angår, så har jag ingenting att derå svara. Jag har endast sagt att om Stats-Utskottet förut vid behandlingen af denna hufvudtitel sett frågan i stort, har Utskottet nu sett den i smått, då det afstyrkt detta anslag, som är ovilkorligen nödvändigt, så vida vi skola kunna erhålla en duglig befälsstam; men jag har icke sagt, att rikets väl eller ve nu beror deraf.

Jag har ingenting mer att tillägga.

Herr Nils Peterson: Det kan måhända synas något vågadt af en person, som icke är hemma i krigsvetenskapen, att här uppträda. Jag har också derföre dröjt i det längsta, men kan nu icke längre underlåta att yttra min tanke.

Det

Det har blifvit sagdt af en föregående talare, att, om våra trupper ej få tillräcklig öfning, någonting kommer att fattas i det stora hela. Ja, detta vore sant, om vi förut saknade alla medel till öfning, men nu hafva vi öfver en million dertill, och då tycker jag vi ej kunna säga oss vara utan. Deremot erinrar jag mig, att i min barndom hafva läst om en ryktbar fältherre, hvilken, då någon tillsporde honom hvad som behöfves till krig, svarade: "pengar, pengar, pengar! Saknas penningar, saknas ock allt annat." Derföre tycker jag ej man bör bortslösa alltför mycket penningar på att leka krig i fredstid, utan spara till dess verkligt behof deraf uppstår. Detta är enligt min tanke en mycket klokare hushållning, och derföre yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

*Anslag till in-
delta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Herr Werner Ericson: I allmänhet är det naturligtvis svårt att argumentera i en fråga sådan som denna. Man kan icke öfvertyga hvarandra, och jag ber också endast att få fasta uppmärksamheten å beskaffenheten af en del af den argumentation som i ämnet blifvit anfordrad och äfven med några ord beröra Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson, som yttrade sig två gånger, har, utom det att han sökt roa sig på den indelta soldatens bekostnad, äfven sagt att han icke kunde inför sina kommittenter försvara en sådan åtgärd, som att vara med om beviljandet af det i fråga varande anslag; men i afseende härå får han väl reda sig så godt som han kan, och huru han det gör är väl för oss vid frågans afgörande likgiltigt. Vidare har Herr C. A. Larsson sökt karrikera de indelte soldaterna och yttrat den ena stunden att de duger till generaler allihop och en annan stund, att de vore oduglige till allt. Jag frågar, om en sådan argumentation är lämplig i en så allvarlig sak som denna. Jag anser den åtminstone vara mycket olämplig och innefatta bara skoj och skämt. Detta är det hufvudsakligaste af hvad C. A. Larsson anför.

Herr Sven Nilsson i Efveröd har deremot framkommit med den kraftiga insinuationen, att, om icke tillräckligt anslag funnes till den indelta arméns vapenöfningar, så skulle behofvet af en förändrad arméorganisation kännas så mycket större och densamma så mycket lättare genomföras, samt att således det icke vore skäl att bevilja ifrågakomna förhöjda anslag, då ju med den indelta armén, väl öfvad, det kunde sägas, att man icke längre hade behof af en ny arméorganisation. Det är svårt att antaga, att han på fullt allvar vill påstå något sådant, som ju innebär, att meningen med nu föreliggande förslag till ny härordning helt simpelt vore att draga Riksdagen vid näsan. Efter de förhandlingar, hvilka i detta ärende egt rum, kan det icke med skäl låta tänka sig, att Regeringen ämnat försöka något sådant.

Stats-Utskottet för sin del argumenterar mycket kort och säger i allmänhet att, då en fullständig omskapning af landtförsvaret förestår och i sammanhang dermed en helt och hållet förändrad

Anslag till in-
delta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)

anordning af härens öfningar otvifvelaktigt kommer att ega rum, en så betydlig förhöjning i förevarande anslag icke synts nu vara af ondgängligt behof påkallad. Här står åtminstone en argumentation, den nemligen att behofvet icke vore ondgängligt nödigt; men i detta afseende har Grefve Björnstjerna gifvit fullständiga upplysningar och derigenom ådagalagt, att det förhöjda anslaget just vore nödvändigt, för att armén skall befinna sig i ett fullgodt skick.

Grefve Posse har haft ett allvarligt argument. Han har nemligen sagt, att anslaget under 10 år ökats, och det är väl icke heller någon, som icke kan tro, att anslagsbehofvet skulle växa under 10 år. Detta kan således icke vara något argument för, att nu icke skulle behövas mera. Han har sagt äfven något annat, hvarå Grefve Björnstjerna redan fästast uppmärksamhet.

Herr af Klint har rätt i sin reservation, då han säger, att öfningarne icke kunna och böra inskränkas. Som Grefve Björnstjerna redan anmärkt, skola öfningarne i år likväl något förminskas, men då portions- och rationsprisen innevarande år äro ovanligt höga, torde dock en förhöjning af anslaget för öfningarne vara nödvändig, åtminstone till det belopp Herr af Klint föreslagit, eller 270,000 kronor; och får jag derföre yrka bifall till Herr af Klints reservation.

Herr Hæggström: Det är mycket riktigt att i det tryckta protokollet stå de ord, som Grefve Björnstjerna uppläste; jag vill endast anmärka, att jag vid åhörandet af Grefvens föredrag upptecknade uttrycken, sådana de å norrlandsbanken af mig uppfattades och jag nyss citerat dem, och jag förbehåller mig att en annan gång få bevisa hvad jag nu sagt.

Herr Ivar Månsson: Den talare, som näst före den siste hade ordet, tog sig före att skarpt klandra de talares skäl, som påyrkat bifall till Stats-Utskottets utlåtande. Detta anser jag icke vara rätt. Den ena åsigten kan vara så god som den andra, och skäl böra alltid respekteras då de äro grundade på en ärlig öfvertygelse.

Hvad nu sjelfva frågan beträffar, så får jag säga att det föreföll mig då jag genomläste den Kongl. propositionen, som om det vore oklokt att i en tid då allting är så dyrt öka öfningarne för den indelta armén samt derigenom lägga ytterligare tunga på rust- och rotehållare och ådraga landet så ofantligt stora kostnader. Jag tror icke att det är af verkligt behof påkalladt att nu utsträcka dessa öfningar, och yrkar jag derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Åke Andersson: Jag vill för min del icke underkänna vigten af de stora fältöfningarne; jag anser dem tvärtom i militäriskt hänseende nödvändiga, och det vore väl inte heller så farligt att nu bevilja detta anslag då vi förut beviljat så stora summor. Men, mine Herrar! hvem är det som egentligen drabbas

af dessa utsträckta öfningar? Jo, rusthållarne. De få släppa till häst och munderingspersedlar och få låta sig nöja med hurudana de få dem tillbaka. Då jag af statsråds-protokollet angående landsförsvaret inhemtade att dessa öfningar årligen skulle komma att hållas, föranledde detta mig att väcka motion om att staten, med hänseende till de enskildes förluster borde i synnerhet i utomordentliga fall komma den enskilde till hjälp. Denna min motion har jag ännu icke erhållit något svar på, och innan detta skett och vi dessutom få se hur det kan komma att gestalta sig med den stora frågan om en ny härordning, vill jag icke vara med om att bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, utan yrkar bifall till Utskottets förslag.

*Anslag till in-
delta arméns
vapenöfningar.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan i det förevarande momentet som ock på afslag derå och bifall i stället till det förslag, som i Herr af Klints vid utlåtandet fogade reservation blifvit framlagdt. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 15:de punkten Litt b) af utlåtandet N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, så till vida bifallit Kongl. Maj:ts proposition, att för nästkommande år beviljats en förhöjning i anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägerregementes vapenöfningar af 270,000 kronor.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 99 ja mot 39 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Som tiden var långt framskriden, skedde nu afbrott i föredragningen af förevarande utlåtande, hvars ännu icke genomgångna punkter skulle i nästa sammanträde blifva föremål för beslut.

§ 2.

Anmälades följande inkomna ärenden:

Kongl. Maj:ts i förmiddagens sammanträde aflemnade, under § 2 i det då förda protokoll omförmälda nädiga propositioner;

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ut-

byte af jord mellan Kronan och Stockholms stad för utvidgning af Stallgatan å Blasieholmen;

N:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarren-derade egendomar;

N:o 26, i anledning af väckt motion, om förklaring af hvad vid markegångstaxornas tillämpning rätteligen må med ordet "af-radsgild" förstås, samt med förslag till åtskilliga iakttagelser i afseende å markegångssättningen;

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift till förmån för enkan Emelie Westerlund i Gullspång och modehandlerskan Adèle Thorssén i Skara af Kronans rätt till danaarf efter enkan Amalia Thorsén från Sjöbo;

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift till förmån för åkaren Erik Gustaf Qvarnströms hustru, Anna Charlotta Larsson, af Kronans rätt till danaarf efter arbetskarlen P. G. Kjellström; och

N:o 29, i anledning af väckt motion angående utfärdande af en författning derom, att afhandlingar om försäljning af åbo- äfven-som skatte-rätt till under bruk skatteköpta hemman få mellan åbo- och bruksegare uppgöras;

Lag-Utskottets betänkande:

N:o 6, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 2 om Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa paragrafer i sjölagen;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 2 (i samlingen N:o 9), med anledning af dels Herr J. Anderssons från Göteborgs och Bohuslän motion, N:o 97, dels Herr Pehr Benjaminssons motion, N:o 150, båda afseende förändring i 4 § 5 mom. af gällande folkskolestadga;

N:o 3 (i samlingen N:o 10) med anledning af Herr Jan Anderssons motion, N:o 112, angående omorganisering af landtbruksskolorna i riket;

N:o 4 (i samlingen N:o 11), med anledning af Herr J. Anderssons från Östergötlands län motion N:o 61, angående bestämd till- och afträdestid för folkskolelärare; och

N:o 5 (i samlingen N:o 12), med anledning af Herr Nils Petersons motion N:o 69, om tjänsteårsberäkning för vid folkskola antagne lärare; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande:

N:o 6 (i samlingen N:o 13), i anledning af väckt motion om underdånig

underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande skärpning i gällande fiskeristadgas bestämmelser angående skydd för spädare fiskyngel.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden, hvilka nu första gången bordlades, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens, i anledning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, denna dag fattade beslut.

§ 4.

Ledighet från riskdagsgöromålen beviljades:

Herr Örtqvist	under 14 dagar från och med den 18 dennes,
Herr Berglind	„ 14 „ „ „ „ 19 „
Herr Näsman	„ 14 „ „ „ „ 19 „
Herr C. I. Bengtsson	„ 14 „ „ „ „ 19 „
Herr Nils Nilsson	
i Stäfvie	„ 14 „ „ „ „ 19 „
Herr A. P. Andersson	„ 8 „ „ „ „ 22 „
Herr Ahlström	„ 12 „ „ „ „ 22 „
Herr Aug. Pettersson	„ 14 „ „ „ „ 23 „
och Herr Lasse Jönsson	„ 14 „ „ „ „ 23 „

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 1/212 på natten.

In fidem
H. Husberg.